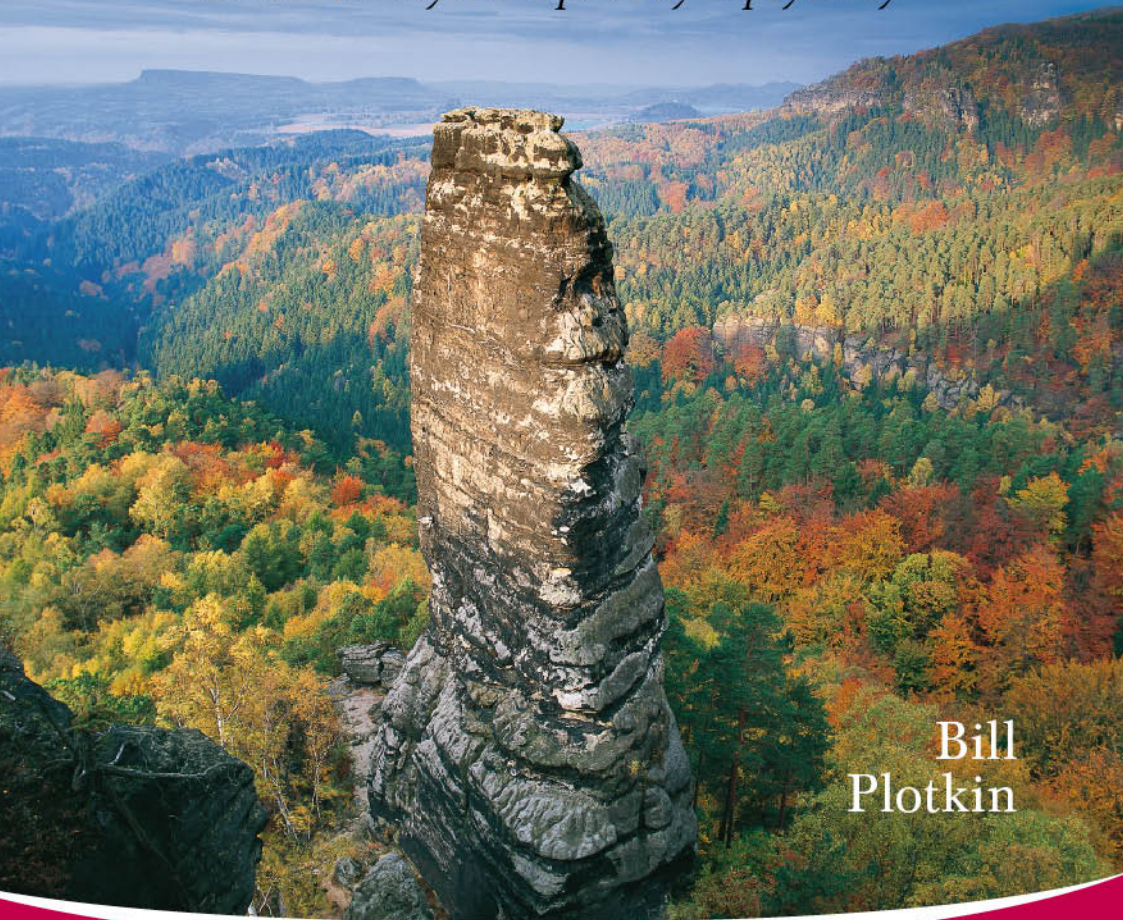


SOULCRAFT

— SÍLA DUŠE —

Brána do mysterií přírody a psychiky



Bill
Plotkin



MAITREA

inspirace srdcem

SOULCRAFT

SÍLA DUŠE



Bill Plotkin

S O U L C R A F T
S Í L A D U Š E

*Brána do mysterií
přírody a psychiky*



MAITREA

2011

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Plotkin, Bill

Soulcraft – síla duše / Bill Plotkin; [z anglického originálu ... přeložila Lenka Adamcová].

-- 1. vyd. v českém jazyce. -- Praha : Maitrea, 2011. -- 587 s.

Název originálu: Soulcraft

ISBN 978-80-87249-25-3

159.923.35 * 128/129 * 502.1 * 392.17 * 159.961 * 159.923.5 * 159.964

- lidská psychika

- duše

- člověk a příroda

- iniciační rituály

- rozšíření vědomí

- rozvoj osobnosti

- hlubinná psychologie

- populárně-naučné publikace

159.96 - Zvláštní duševní stavy a procesy [17]

Bill Plotkin

Soulcraft – síla duše

Soulcraft

Copyright © Bill Plotkin, 2003

Translation © Lenka Adamcová, 2011

Cover Photograph © Václav Sojka, 2011

Czech edition © MAITREA a.s., Praha 2011

ISBN 978-80-87249-25-3

*Věnováno duši Země
a všem jejím divokým obyvatelům a místům,
mužům a ženám
dost odvážným, aby sestoupili do mysterií,
podstoupili rituály a získali dary vizí,
jež by mohly nastolit příhodnou budoucnost pro všechny bytosti,
a rozrůstající se radě skutečných stařešinů.*

A

*Stevenu Fosterovi a Meredith Littleové
s vděčností za to, že nám ukázali, jak překročit hranice.*

Vánek za úsvitu má pro tebe tajemství.

Už neusínej.

Musíš požádat o to, co opravdu chceš.

Už neusínej.

Lidé chodí tam a zpět přes práh, kde se dva světy setkávají.

Dveře vedou na druhou stranu a jsou otevřené.

Už neusínej.

Džaláluddín Rúmí

Obsah

Seznam technik soulcraftu	xi
Předmluva Thomase Berryho	xiii
Poděkování	xix
Prolog: splétání kokonu	xxiii

Úvod: průvodce na cestě k duši	1
---	----------

Část první: odseknutí

1. kapitola: Co je skryté přinést jako dar ostatním	9
2. kapitola: Příprava: instruktáž pro sestup k duši	29
3. kapitola: Návrat ke zdroji všehomíra: volání k dobrodružství	61
4. kapitola: Poutník a druhý kokon	89
5. kapitola: Temnota bude světlem: cvičení pro opuštění domova ..	105

Část druhá: cesty k setkání s duší

6. kapitola: Objevit obraz, s nímž jste se narodili	151
7. kapitola: Vnitřní práce	169
8. kapitola: V důvěrném spojení s Jinými	201
9. kapitola: Budování mostu mezi vnitřním a vnějším	239
10. kapitola: Hledání vize a rituál soustředěný na duši	279

Část třetí: návrat

11. kapitola: Kultivace oduševnělého vztahu k životu: 1. část	307
12. kapitola: Kultivace oduševnělého vztahu k životu: 2. část	349
13. kapitola: Žít, jako by vaše místo na světě bylo důležité	407
Poznámky	449
Další zdroje informací	468

Bibliografie	486
Poděkování za svolení k přetisku textů	498
Rejstřík	507
O autorovi	547

Techniky soulcraftu

Techniky pro opuštění domova

Zvyšování samostatnosti	107
Uvolnění připoutanosti ke své dřívější identitě	113
Uzavření nedokončených záležitostí z dřívějších životních období	114
Zbavení se závislosti	117
Přivítat doma Loajálního vojáka	121
Léčení posvátného zranění	128
Naučit se volit autentičnost namísto společenského přijetí	134
Usmíření s minulostí: chýše smrti	140

Cesty k setkání s duší

Naučit se umění odosobnění prostřednictvím meditace	145
Na duši soustředěná práce se sny	171
Hlubinná imaginace	192
Práce se shromážděním rady	203
Posvátná řeč a mlčení	208
Transové bubnování a rytmy	210
Extatický transový tanec	213
Obřadné potní lázně a sauny	217
Rozmluvy přes hranice druhů: dialogy s přírodou	219
Znamení a předzvěsti v přírodě	226
Stopování zvířat a další metody zkušeného pozorování přírody	233
Vlastní obřad	241
Tradiční obřady, rituály a přírodní slavnosti	252
Symbolické umění	253
Práce s deníkem	257

Objevování, vytváření a používání symbolů a posvátných předmětů	260
Používání halucinogenů v rámci obřadů soulcraftu	264
Příběhy a vyprávění příběhů	268
Duševní poezie, hudba, zpěv a tradice bardů	273
Fyzické techniky pro změnu stavu vědomí	275
Hledání vize	281

Kultivace oduševnělého vztahu k životu

Umění samoty	310
Příroda jako zrcadlo	313
Toulky přírodou	320
Umění být ztracený	329
Spřátelit se s temnotou	337
Žít otázkami duše	345
Konfrontace s vlastní smrtí	352
Umění práce se stínem	357
Odstraňování projekcí	366
Umění oduševnělého milostného vztahu	374
Praktikování uvědomělosti (aktivní bdělé mysli)	395
Pěstování osobního vztahu s duchem	399

PŘEDMLUVA

Duše je v podstatě biologický koncept, definovaný jako primární organizační, udržující a vůdčí princip živé bytosti. Soulcraft je schopnost potřebná k formování lidské duše směrem k jejímu naplnění v jednotě s celým univerzem. Univerzum a lidská duše nacházejí naplnění v sobě navzájem. Duše dává četným životním formám úžasné schopnosti pohybu a reprodukce, ale ještě úžasnější schopnosti vnímání a emocí. Duše a veškerá její rozmanitost projevu dává květinám kvést na loukách. Umožňuje všem živým formám, ptákům, rybám a dalším živým bytostem nacházet cesty tisíce mil tam a zase zpět přes kontinenty a temné hlubiny oceánů při jejich migračních tazích. Celý vesmír je utvářen a udržován ve všech svých nekonečných vzájemně propojených vzorcích tajemnými silami duše. Takové bylo chápání duše v našem západním světě až do šestnáctého století, kdy René Descartes (1596-1650) vyslovil myšlenku, že přírodní svět je pouze mechanistický proces, který je možné jednoduše poznat vědeckým měřením.

Lidé se od ostatních živých bytostí liší tím, že mají duši schopnou uvědomovat si sebe samu, což jí dodává intelektuální a morální schopnosti spojované se spirituálními bytostmi. Když byla existence duše ve světě s výjimkou člověka popírána, bylo obtížné zachovat jakékoli její přijímání ve světě lidském. Taková situace panovala v devatenáctém století a v období industriální civilizace století dvacátého. Pak jsme si při psychologických studiích začali uvědomovat, že bez přítomnosti duše nic nedává příliš smysl. Přijímání duševní dimenze přírodního

světa započalo ve studiích C. G. Junga, který vnímal potřebu vzkříšení lidské duše v její nedílné účasti na živoucích silách země.

Ve spojení s domorodými národy jsme si ještě navíc začali uvědomovat hluboký smysl pro realitu, který manifestují ve svém rituálním spojení lidské duše s hlubšími silami univerza. U těchto starších kultur bylo univerzum prožíváno primárně jako vyšší bytost, *s níž je člověk spojený a od níž přijímá poučení*, nikoli jako soubor přírodních zdrojů *použitelných* k prospěchářským účelům. Větry, hory, kroužící ptáci, divoká zvířata potulující se po lesích, hvězdy rozseté po noční obloze: ti všichni člověku předávali nejhlubší zkušenosti, jež kdy získal. Vnitřní život lidí, radostné vytržení, které zažíváme při oslavě svého jedinečného místa v úžasné pospolitosti existence, záviselo na našem prožívání univerza, jež nám poskytuje fyzickou i spirituální potravu. To vše bylo přijímáno jako svět duše.

Tento širší kontext lidské existence byl především pečujícím světem. Poskytoval potravu a přístřeší a léčení v době nemoci. Kromě materiálních potřeb skýtal přírodní svět v celé své zázračnosti inspiraci pro písně a tanec a poezii. Tak to nacházíme u australských domorodců, kteří viditelný svět chápali jako výtvar hlubší skutečnosti označované jako Doba stvoření, Doba snění (alcheringa). Každý aspekt krajiny byl vnímán ve spojení s duchem svých písní.

V tomto původním světě, nejen v jeho domorodé etapě, ale i v dřívějších starověkých civilizacích, převládal přístup založený na spojování lidských záležitostí s rozsáhlejším univerzem. Život byl přijatelný k žití. Jak nám říká Henry Frankfort ve své studii *Before Philosophy (Před filozofií)*, celý svět byl oslovován „Ty“, ne označován „To“. Život v celém svém rozsahu byl smysluplnou a uspokojující zkušeností. S tragickým rozměrem života bylo možné se vypořádat s pomocí, již jsme získávali z tohoto jiného světa. Naše duševní integrita byla chráněna.

Původní domorodé národy získávaly vnitřní sílu potřebnou k vypořádání se s výzvami, s nimiž byly konfrontovány v životě, prostřednictvím svého rituálního spojení se silami přítomnými v celém přírodním světě. Severoameričtí préríjní indiáni svůj život identifikovali a činili posvátným v každém okamžiku nabízením posvátné dýmky čtyřem směrům a pak nebi nahoře a zemi dole. Tímto způsobem věděli, kde se nacházejí. Věděli také, že nejsou sami. Nacházeli se ve středu univerza. Síly přítomné všude v přírodním světě s nimi byly, aby je vedly a podporovaly na lovu, při snášení horka a zimy měnících se ročních období, při jejich střetech s nepřáteli.

Různé kultury také nacházely potvrzení vlastní hodnoty ve svém rituálním sjednocení s velkou kosmickou liturgií ročních období, stejně jako s oslavou svítání a západu slunce. Tyto okamžiky přechodu bývaly posvátné. Vědět, jak zařadit naše lidské záležitosti do širšího fungování univerza, bylo primárním kontextem existence ve všech jejích formách. Na tomto vztahu záviselo integrální fungování celého lidského řádu. Vláda nacházela autoritu a účinnost svého fungování ve spojení s tímto širším schématem univerza. Vzdělávání bylo založeno na iniciaci do tohoto procesu. Život ve svém celku byl považován za oslavu existence. Lidé se potýkali s obavami o potravu a přístřeší, provázely je nemoci a smrt, ale díky pomoci sil univerza byly akceptovatelné a bylo možné se s nimi vypořádat tvůrčím způsobem. Utrpení a smrt bylo možné snášet beze strachu, protože se odehrávaly ve smysluplném interpretačním kontextu.

Severoameričtí préríjní indiáni již v dávné době praktikovali soulcraft při svém hledání vize s jeho několikadenním půstem a modlitbami na nějakém horském vrcholu. Zasvěcovaný byl vzat daleko za hranice viditelné sféry, do nepomíjivého světa, kam nelze dohlédnout a kam zvuky nedolehnou, do světa duše. Tento vnitřní duševní svět ve svém vztahu

ke světu vnějšímu byl člověku čelícímu pozdějším životním výzvám již známý. Tyto národy si rovněž vytvořily rituály pro nebezpečné okamžiky životních přechodů. Pro indiány kmene Omaha bylo obzvlášť důležité v okamžiku zrození představit dítě vesmíru s přizváním, aby nebe i země všemi svými silami o dítě pečovaly.

V našem moderním světě vědeckého poznání a technologických možností jsme se začali domnívat, že bychom se bez těchto spirituálních sil univerza mohli obejít. I když toho o světě víme víc, naše přítomnost v něm je méně osobní, než kdy byla. Australští domorodci s menšími hmotnými statky a životními jistotami než jakýkoli jiný národ, který jsme kdy znali, jsou v hlubším spojení se světem kolem sebe, než jsme my v industriálním světě se severoamerickým kontinentem.

Tím, že z našich životů vymizel pojem duše, jsme svou existenci trivializovali. Úspěchy naší industriální společnosti nás zkrátka zavádějí hlouběji do smyslu postrádajícího světa, světa sice bez hlubšího významu, ne však nevinného nebo neškodného. Ani nás všechny naše vynálezy a recepty na léčení nedokážou udržet v bezpečné vzdálenosti od hlubokých úzkostí, jimž jsme vystavováni. Ani nám naše obrovské vojenské výdaje nedokážou zajistit bezpečí. Vystraší nás – jako jednotlivce i celá naše společenství – i to nejmenší ohrožení života nebo našich jistot. Hledáme ochranu prostřednictvím ještě větší kontroly nad jinými lidmi a nad přírodním světem, jež obýváme, odpovídající jistoty se nám však nedostává. Jako nikdy předtím nás děsí přírodní projevy počasí, vody, půdy a rozličných životních forem, jež zneužíváme. Ohrožují nás nepřátelé, které jsme si nadělali samým úsilím o vlastní národní bezpečnost. Nevíme, jak vycházet s přírodním světem, a nejsme si tudíž ani jisti svými vztahy ve světě lidském.

Zjišťujeme nyní, že bez pomoci onoho neviditelného světa se v čase krizí stáváme zmatenými a dokonce vyděšenými. Nevíme, jak v těchto

obtížných okamžicích požádat o pomoc nebo jak poprosit o uzdravení mimo hranice běžných lékařských postupů. Chybí nám lidé, kteří jsou dostatečně kvalifikovaní na to, aby nás provedli individuálními nebo společenskými krizemi. Nikdy jsme nestrávili dny a noci o půstu na horském vrcholu v prosbách o vizi, jež by nás vedla, posilovala a chránila po celý náš život.

Tyto postřehy zde uvádím jako základ pro ocenění učení Billa Plotkina shrnuté v jeho knize *Soulcraft*. Samotné slovo *soulcraft*, pro většinu z nás nově vytvořený tvar, má udivující přesnost a senzační sílu v přesném vyjádření, o co se v jeho učení jedná. Protože jeho učení je o učení v té nejsmysluplnější formě. Výraz *soul* (*duše*) zní mohutně v jeho dílech. Výraz *craft* (*řemeslo, dovednost, umění, zručně něco vytvářet*) také indikuje potřebu dovednosti, zručnosti, umění, jež byla v tomto industriálním věku výrazně oslabena, ale prochází nyní oživením ve svém plném významu. Každý z nás se po celý svůj život věnuje zpracovávání vlastní duše do nějaké smysluplné skutečnosti, jíž se pro věčnou budoucnost staneme. Rovněž pomáháme druhým při jejich práci na formování vlastních životů. Ti, kteří nás nějakým způsobem provázejí, od rodičů po učitele ve školách a univerzitní profesory, nám pomáhají v kultivování vlastní duše, zatímco my se učíme pomáhat jiným formovat jejich nejhlubší realitu.

Pak tu ale máme situaci mimo naše individuální duše. Industriální svět se pokouší plně zužít tuto krásnou planetu s jejími rozkvetlými loukami, hlubokými lesy, zurčícími potoky, divokou zvěří, až z nich nezůstane téměř nic. Nyní, na počátku jednadvacátého století, si však začínáme uvědomovat, že industriální svět je už za svým zenitem. Ti, kteří stejně jako já pod jeho nadvládou prožili dvacáté století, věří, že nastává nový věk. Industriálně-komerční svět již nemůže dál pokračovat. Dosáhl svého cíle. Ovládá planetu. Vše ostatní v jeho přítomnosti chřadne.

Podobné vrcholné okamžiky však v dějinách obvykle trvají pouze zhruba jedno století. Takový byl nejvyšší bod doby římského císaře Augusta, stejně jako středověké Evropy. Během jednoho století vznikaly gotické katedrály, univerzity, ona velkolepá intelektuální syntéza. V prvních letech třináctého století, s kulminačním okamžikem v Danteho *Božské komedii*, se tvůrčí duch této doby vytratil.

Nyní, s počínajícím jednadvacátým stoletím, jsme začali naši obnovu planety Země. Industriální věk dál půjde svou destruktivní cestou, ale nové tvůrčí síly již představují budoucnost, kde lidé a přírodní svět existují v těsnějším vztahu. Odcizení uplynulých čtyř století už končí. Nepotřebujeme víc plýtvat energií na kritizování minulosti.

Když nyní vstupujeme do nové doby, zcela jistě nás silně ovlivní tento nový průvodce do mysterií přírody a lidské duše. V *Soulcraftu* nám Bill Plotkin předává autentické mistrovské dílo. V důležitosti toho, co napsal, v průzračnosti svého výkladu a historické naléhavosti tohoto tématu, nás zavádí daleko do nového světa, jenž se před námi otevírá. Díla takového významu se vyskytují velmi vzácně. Plotkin plně chápe, že mentalita budoucnosti bude blíž vzhledu domorodých národů tohoto světa než jakýmkoli vzorcům našeho pozdějšího myšlení. Především začneme nacházet hlubší význam svých životů a duševní podporu, kterou při své účasti na této velkolepé kosmické liturgii potřebujeme; v radosti úsvitu, v léčivém poklidu večera, v jarním zpěvu ptáků, v letních přeháňkách, podzimním zráním a zimním spočínutím.

To jsou síly, jež budou formovat naše duše do skutečností, pro něž je tytéž síly přivedly k životu.

Thomas Berry

14. června 2003

PODĚKOVÁNÍ

K početí, zrození a zrání této knihy, procesu trvajícimu nejméně čtyři roky – možná, přesněji řečeno, celý život, přispělo velkým dílem mnoho lidí. Často se zdálo, jako by se tyto stránky vynořovaly z kolektivní touhy celého společenství, nebo dokonce ze země samotné, spíše než jako výsledky úsilí nějakého jednotlivce. Všem za jejich přispění žehnám a jsem jim velmi vděčný.

Za finální podobu knihy jsem nejvíc zavázán pěti lidem. Donna Medeirosová, věrná kamarádka a kolegyně, mě po celou dobu jemně povzbuzovala, prováděla promyšlené úpravy a kladla mi bystré otázky, které mne znovu a znovu podněcovaly a nutily nořit se hlouběji. Geneen Marie Haugenová, nadaná spisovatelka, mistrovská autorka obrazů rozšiřujících vnímání, nezkrotná žena divočiny, pečlivě korigovala každou stránku, učila mě milovat skládání souvětí a neústupně mě nabádala, abych srdce své a srdce knihy – příběhy – postavil do popředí. Anne Depueová, má odvážná a vytrvalá literární agentka, přišla s prvotní vizí podoby této knihy a po celou dobu mi poskytovala nadšený redaktorský pohled. Georgia Hughesová, redakční ředitelka vydavatelství New World Library, je vzácným fenoménem v současném vydavatelském světě: vysoce angažovaná, aktivně osobně účastná, vizionářská a zároveň praktická. Dodávala mi věci znalé návrhy, odborné vedení, podporu a inspirativní výzvy v procesu rození se knihy. Annie Bloomová, má drahá přítelkyně, partnerka v dolním světě a učitelka srdce, přiložila k dílu své obdařené a obdarovávající

ruce v mnoha směrech, včetně příspěví svými mimořádnými příběhy a svým redaktorským přehledem.

Mnozí další drazí přátelé a kolegové revidovali jednu nebo více kapitol, přispěli neocenitelnými radami a pomohli knize najít její místo. Mezi ně patří: Sabina Wyssová, Kerry Bradyová, Jamie Reaserová, Peggy McCauleyová, Peter Scanlan, Michael Thunder, Len Fleischer, Patti Rieserová, Trebbe Johnsonová, Ann Debaldoá, Christina Hardyová, Laura Sewallová, Julia Dengelová, Lynn Goodwinová, Michael DeMaria, Tony Putman, Mary Lou Murrayová, Mary Gomesová, Steffi Laharová, Deborah Bradfordová, Megan McFeelyová, Liz Brensingerová, Tom Lane, Molly Youngová Brownová a Mike Ashby.

Jsem zavázán tisícovkám lidí, s nimiž jsem měl tu čest putovat do divočiny přírody a duše, a za jejich příběhy, jež byly potravou pro duši moji – a pro tuto knihu. Vedle těch již jmenovaných jinde bych chtěl poděkovat také: Lauren Chamblissově, Bettině Seidlové, Nancy McGaheyové, Jerry-mu Derstineovi, Miguelu Grunsteinovi, Dorothy Masonové, Mary Janet Fowlerové, Rowenu Hurleymu, Christi Stricklandové, Tree Andrewové, Noře Woodové, Marku Normanovi, Liz Fallerové, Anne Andersonové a Kate Errettové. Díky vám všem a mnoha dalším nejmenovaným.

Mé nejupřímnější díky patří osvíceným učitelům, jejichž dílo obohatilo a umožnilo vzniknout mému vlastnímu. Jsou to: Steven Foster a Meredith Littleová, Dorothy Werginová, Roger Strachan, Eligio Stephen Gallegos, Dolores LaChapelleová, Elisabeth Cogburnová, Peter Ossorio, Steven a Jessica Zellerovi a Mel Bucholtzová.

Speciální dík patří učitelům, u nichž jsem nestudoval osobně, ale jejich díla a životy výrazně podporují rozvoj mého vlastního. Jsou to: Robert A. Johnson, James Hillman, Joseph Campbell, Thomas Berry, Brian Swimme, Jean Houstonová, Martín Prechtel, Malidoma Somé, James Hollis a Carol Pearsonová.

Jsem vděčný Derricku Jensenovi za vyprávění necenzurované pravdy a za to, že se těmi nejlepšími způsoby vloupává do našich srdcí, a za jeho frázi „jazyk starší než slova“ v jeho zcela zásadní knize téhož jména (*A Language Older than Words*).

Po léta se na prohlubování mé práce v divočině a psaní účastnila díla velkých básníků duše, z nichž mnozí jsou v této knize citováni. Hlavní místo mezi nimi zaujímají David Whyte a Rainer Maria Rilke, jejichž oslnivé verše zarámovaly dvacáté století. Jejich poezie nesmírně prohloubila mé chápání sestupu do duše a pomohla mi porozumět příběhům a myšlenkám v této knize. Dílo Davida Whyta je nepřekonatelné v tom, že moderním hlasem hovoří o touhách lidské duše; nakonec se pro mě stalo nemožné dokončit být jedinou kapitolu bez jeho poetické konzultace. Mezi ostatní básníky, vůči nimž pociťuji vděčnost, patří: Mary Oliverová, William Butler Yeats, Džaláluddín Rúmí (a jeho nadaný moderní překladatel Coleman Barks), Morgan Farleyová a David Wagoner.

Rád bych poděkoval personálu, členům vedení, průvodcům a konzultantům, minulým i současným, Animas Valley Institute za jejich loajální a láskyplnou podporu a povzbuzování při vytváření dynamické podoby a domova pro soulcraft. Mezi ty, kteří ještě nebyli jmenováni, patří: Rachel Posnerová, která s radostí a brilantně udržovala v chodu a prosperitě Animas, když se jeho ředitel uchýlil ke svému psacímu stolu; Mado Reid a Steven Hart, kteří zažehli prvotní ohně; Kerry Bradyová, jež přispěla svým srdečným nadšením a zářivou duchaplností; Rob Meltzer za spolutvůrcovství struktury institutu a šíření jeho vizionářského světla; a Malti Karpfen, Chris Moulton, Betsy Fieldsová, Bill Ball, Ron Margolis, Paul Lemon, Martin Goldberg, Steve a Jessica Zellerovi, Dianne Timberlakeová, Louden Kiracofe, Jade Shererová, Ron Pevny, Ann Robertsová, Wes Burwell, Jeffrey Allen, Esther Olneyová, Michael Barndollar, Anita Sholitonová, Deborah Kennová, Kimberly Wernerová,

Ann G. T. Youngová, David Montgomery, Joe Wooley, Cathy Edgerlyová, Jan Garrettová, Peter Lert, Wendy Elliottová a samozřejmě Fred Schwartz, řidič soulcraftu.

Speciální dík patří Hermovi za jeho lekce v dolním světě.

Tato kniha ani její autor by neexistovali bez lásky, oddanosti, smyslu pro humor, povzbuzování a celoživotní podpory Bernarda a Betty Plotkinových, kteří mě přivedli na tento svět a neustále trvali na tom, abych šel svou vlastní cestou. Mou láskyplnou vděčnost není možné vyjádřit slovy.

Všichni výše uvedení a mnozí další přispěli svým srdcem a duší k veškerým chvályhodným kvalitám, jimiž by tato kniha mohla disponovat. Její případné nedostatky vznikly pouze mým přičiněním.

A nakonec můj největší dík patří divoké přírodě, tak jak se objevuje ve všech svých podivuhodných formách a živoucích silách země, stejně jako v houževnatých touhách a tvořivosti lidské duše.

PROLOG

SPLÉTÁNÍ KOKONU

Jednoho jarního rána, když se země probouzela ze svého dlouhého spánku chladných stínů a temných snů a opět se plnila květy, motýlím touláním a ptačím zpěvem, jsem opustil svůj domov, rozloučil se s přáteli, vzdal se skvělé kariéry a svou starou toyotu obrátil směrem na západ.

Táhlo mi na třicet, jako psycholog jsem působil na newyorské univerzitě v pozici profesora a výzkumného vědce. Vyučoval jsem teorii osobnosti a vedl studijní laboratoř zabývající se výzkumem snů, hypnózy a změněných stavů vědomí dosahovaných prostřednictvím meditace a biofeedbacku (biologické zpětné vazby). Mé zprávy z výzkumu se objevovaly v nejprestižnějších profesionálních časopisech. Lidé říkali, že jako vědec mám velkou budoucnost.

Má duše měla nicméně jiné úmysly.

Tři měsíce předtím, v lednu 1979, jsem stál sám a jako přikovaný na vrcholku jedné zasněžené hory v pohoří Adirondack. Nebe bylo bez mráčků, vzduch naprosto nehybný a světlo zároveň ostré a čarovné. Vydal jsem se užít si prostých radostí sólové zimní horolezecké výpravy, když jsem ale došel na vrchol, bez varování mi břichem a do hrdla projela závratná směsice zármutku a naděje a já v příštím okamžiku věděl, že nejsem určen k akademické dráze. Míle pode mnou, v širé bílé krajině, jsem si všiml něčeho, co se slabě třpytilo na pokraji stínu. Z nějakých nevysvětlitelných důvodů se zdálo, jako by ta zářící věc obsahovala odpověď na mou pravou

podobu přináležení ke světu, a že se musím vydat na cestu a objevit její tajemství. Záviselo na tom úplně všechno.

Rok a půl jsem se toulal – navenek pěšky divočinou pacifického severozápadu a vnitřně jsem podstupoval emoční a spirituální sebezobnavací cvičení. Dostal jsem se až do Oregonu, kde jsem jako stážista vystudoval umění psychoterapie v centru pro duševní zdraví.

Když má stáž skončila, věděl jsem, že se nevrátím do důvěrného bezpečí univerzitního světa, ale co budu dělat, bylo všechno, jen ne jisté. Nakonec jsem v létě 1980 opustil Oregon se dvěma kamarády. Byli jsme téměř na mizině, avšak plni inspirace včetně plánů na vybudování centra pro „osobní a sociální transformaci“. Zamířili jsme na jih a hledali útočiště v okouzující krajině amerického jhozápadu, nedotčené zemi pestrobarevných pouští a kaňonů, rozeklaných hor, divokých řek a voňavou šalvějí porostlých plání.

I když se mi podařilo odtrhnout se od Matky akademie, trpěl jsem dost velkou úzkostí, že jsem něco takového udělal. Univerzitní svět byl jediným společenstvím, jehož jsem se cítil být skutečným členem. Teď jsem kromě univerzity opustil i své domovy v New Yorku a Oregonu. Žil jsem jen s tím, co jsem si vozil v autě a nosil v batohu na zádech, a začínal jsem mít podezření, že jsem se pustil do ztřeštěného projektu s pár šílenci – a že i já sám jsem pravděpodobně cvok. Jeden drsný hlas mi spílal, že jsem se vzdal slibné a bezpečné vědecké kariéry kvůli nějakému chimérickému snu. Jiný mi jemně radil, abych důvěřoval své intuici a obrazu čehosi zářivého na pokraji stínu.

Jak jsme putovali městy a divokou krajinou Colorada, Nového Mexika, Arizony a Utahu – a hledali místo, jež by bylo naším domovem – redukoval se celý můj život na jedinou, různě formulovanou, otázku: Kde je mé společenství? Jaké je mé skutečné místo ve světě? Kdo ve své hluboké podstatě skutečně jsem? Pomalu jsem začínal chápat, že moje identita nemůže být oddělována od místa a příslušnosti ke společenství.

V srpnu jsem zaslechl volání duše znovu, tentokrát jako naléhavou potřebu samoty v divočině, kde bych se podíval dovnitř tak hluboko a tak nevinně, jak jen lze, a čekal, dokud se neozve nějaká pravda.

Dopisoval jsem si tehdy se Stevenem Fosterem a Meredith Littleovou z Kalifornie, kteří modernímu Západu tvůrčím způsobem představovali rituály púšť v divočině, a přesvědčil jsem sám sebe, že vím dost o hledání vizí, abych to zkusil. Jít do přírody, sám, na nějaké nedotčené místo, zůstat tam pár dní bez jídla, hledět do zrcadla přírody a prosit o vizi.¹

Vybral jsem si rozlehlou divokou oblast bez lidských cest, jednu z nejdřívějších částí pohoří Colorado Front Range, místo, které jsem pár let předtím prochodil s batohem na zádech.

I když jsem věděl, že cesta dovnitř bude obtížná, nebyly její fyzické aspekty tak znepokojující jako nevyhnutelná konfrontace s mou vlastní temnotou. Báł jsem se, že až ten okamžik konečně nastane a já budu hledět do svého nitra, najdu něco děsivého – nebo ještě hůř, nenajdu nic. Ve chvílích menších obav jsem se nacházel rozpolcený mezi dvěma prognózami, co se při mém hledání stane – jednou nevýraznou a druhou přemrštěnou. Na jednu stranu jsem neočekával nic zásadního; domníval jsem se, že si zkrátka jen potvrdím správnost odchodu z univerzity a získám klid díky tomu, že najdu způsob jak přežít mimo univerzitní společenství. Možná by se mi mohlo dostat nějaké podpory pro kariéru psychoterapeuta nebo nějakou jinou, přiměřeně zvládnutelnou a představitelnou úlohu. Ve druhém případě jsem očekával něco velkolepého – že mi duch propůjčí nějaký kouzelný proutek, nástroj mocné síly, schopný přeměňovat ostatní prostým mávnutím mé čarodějnické ruky.

V pozdních hodinách jednoho srpnového odpoledne jsem vjel do zadumaných hor. Setmělo se, když jsem byl ještě mnoho mil od místa, kde

mělo začít mé putování. Unavený a nespokojený jsem se brzy zastavil, abych někde přenocoval. Sjel jsem z dálnice na opuštěnou prašnou cestu. Rozložil jsem si spacák do vysoké trávy pod klenbou stromů. Velmi obtížně jsem usínal, vynořovaly se mi mé strachy – že se ztratím, zlomím si nohu, zemřu na podchlazení, onemocním, sám, daleko odkudkoli – a mé přesvědčení, že nemám patřičné psychické, spirituální nebo ceremoniální nástroje k úspěšnému podniknutí této cesty.

Té noci se mi zdálo, že jsem v nějaké cizojazyčné třídě a mám velké potíže. Ostatní studenti byli dosti schopní – jazykoví akrobati a mistři slov. Připadal jsem si těžkopádný, jako podvodník nebo vetřelec. Pomůcky, které jsem si vzal do třídy (cosi nepatřičného jako stříbrné nádoby), se zdály být nepoužitelné a směšné.

Ve svém bdělém životě jsem mezitím čelil právě opačnému strachu: že univerzita je možná moje jediné společenství a že nepřežiju nikde jinde.

V obou případech jsem se bál, že mám špatné nástroje.

Když jsem se za svítání probudil, trýznil mě tento pocit nepřipravenosti, neschopnosti, ne kvalifikovanosti. Vyčerpaný jsem se ve spacáku posadil a rukama se opřel za sebou. Připravený vzdát svou výpravu, jsem nahmatl něco studeného a kovového v trávě pod svou pravou rukou – přesněji řečeno víc předmětů. Sevřel jsem kolem nich prsty a podíval se na ně: kladívko a kleště.

Hlasitě jsem se rozesmál. Dlouho jsem měl běžnou sadu náradí, ale někdy během roku v Oregonu si ode mě někdo půjčil kladivo a kleště a nevrátil mi je. Alespoň na materiální úrovni to byl přesně ten typ náradí, které jsem potřeboval!

Vzal jsem tuto synchronii jako komickou předzvěst, znamení, že mám alespoň základní pomůcky, jež pro tuto sebeobjevnou cestu do divočiny potřebuji, a že bych v ní měl zkrátka pokračovat. Pookřál jsem.

Hodil jsem spacák do auta a pokračoval dál do hor. Za dvě hodiny jsem se dostal k začátku turistické trasy v horském sedle v nadmořské výšce 3 279 metrů. Obklopovaly mě sněhem pokryté vrcholky; horní hranice lesa se nacházela jen o pár set metrů výš. Na koberci hnědnoucí trávy táhnoucím se od mých nohou se v chladném ranním větříku pohupovaly drobné praporečky lučních květů pozdního léta.

Na kraji malého parkoviště slovy vyřezanými do ztmavlého dřeva cedule hlásala název Old Fall River Road. To byla stezka, na níž jsem měl v úmyslu začít. Její jméno znělo jako místo v Nové Anglii, kde jsem se narodil a vyrostl. Jméno bylo uklidňující, protože jsem o své cestě nechtěl uvažovat jako o „indiánské“; byl jsem tam, abych se stal sám sebou víc, nikoli méně.

Jakmile jsem udělal první krok k severskému lesu na Old Fall River Road, objevily se na silnici dvě ženy jedoucí v nákladním autě. Zeptaly se, jestli je to Ute Pass Trail (Stezka přes sedlo Ute) – Ute je jméno národa převažujícího v tamních horách v předkolumbovské době.

Řekl jsem jim, že ne, že si to nemyslím. Ale abych si byl jistý, vytáhl jsem svou topografickou mapu. Na té stál název „Old Fall River Road“ na začátku cesty, ale asi po kilometru byla skutečně označená jako „Ute Pass Trail“. Pak jedna z žen ukázala na tuto značku a rozhodně prohlásila, že je velmi špatné, když byla taková jména bílými lidmi změněna a že by se měla cesta stále jmenovat „Ute Pass Trail“.

Když už jsem byl na cestě, přišlo mi na mysl, že ty dvě ženy mohly být vnějšími představitelkami mé animy, archetypální zástupkyně ženství v mužské psychice, která slouží jako jeho průvodce na vnitřní cestě do říše Mysterií. Možná přišly jako připomínka, že cesta, po níž putuji, je prastará, kdysi používaná národem, jenž žil v mnohem těsnější vzájemnosti se zemí. Rozhodl jsem se, že nemusím svou opatrnost vůči imitování indiánů nechat zasahovat do hlubší příležitosti naučit se, jak skutečně

patřit k této americké zemi a jejímu více než lidskému společenství. Možná mi tyto ženy – animy – svou přítomností naznačovaly, že se mám co naučit od všech domorodých národů, jež jsou si vědomy své sounáležitosti se zemí.

Stezka šplhala míli chladným smrkovo-jedlovým lesem po severním úbočí. Když jsem dorazil do sedla a na slunce, sešel jsem z Ute Pass Trail a vykročil na svou vlastní neprošlapanou cestu, která začínala u mých nohou a končila v mysteriu.

Namířil jsem si to na jih a plahočil se bažinatou alpínskou tundrou pod rozeklanými vrcholky. S pomocí mapy a kompasu jsem svou cestu směřoval prastarými smrkovými lesy. V polovině odpoledne jsem došel do okouzující rokliny ze stříbrného granitu, rozryté dávnými ledovci, nyní s bujnou vegetací a hustě zalesněné. Potok se v prudkých kaskádách valil do údolí a hřměl roklinou.

Rozložil jsem si svůj jednoduchý, skromný tábor na louce u malého jezírka nazvaného Rock Lake (Skalnaté jezero). Od kolmé horské stěny na jihu se až ke mně táhlo rozlehlé pole velkých balvanů. Na východním konci jezera se klidné vody přelévaly přes hranu do peřejí prudce spadajících tři sta metrů dolů do neproniknutelného lesa.

Chtěl jsem cestovat co nejméně nalahko, takže jsem si vzal jen malou celtu 150 x 210 cm. Měla mi sloužit jako nepromokavá podložka a v případě potřeby i jako stříška. Batoh jsem si položil na jednu stranu tak, abych přes sebe druhou polovinu mohl přetáhnout, kdyby začalo pršet. Jinak jsem raději spal s výhledem na hvězdy. Pomocí kovových kroužků a šňůry jsem zkonstruoval takový systém připevnění ke stromům, aby celta vytvořila stříšku pouhým zatažením za provázek, který jsem měl položený u ramene, a zavázáním uzlu. Mohl jsem to udělat poměrně jednoduše i uprostřed noci, aniž bych se přitom musel úplně probudit.

Tu noc přšlo a můj systém stříšky pozoruhodně zafungoval. O pár týdnů později mě překvapilo, když jsem podobný plánek našel zobrazený v nějaké turistické příručce. Autor tento systém nazýval „kokon“. Aniž bych to věděl, utkal jsem si kokon pro své hledání vize.

Tento první večer jsem snědl své poslední jídlo na další čtyři dny.

Ráno bylo nebe jasné, pouze v rokli se válely roztrhané zbytky mlžného oparu. Navlékl jsem si na sebe několik vrstev oblečení a vnímal okamžiky klidu ve volném prostoru, který by jinak zabírala snídaně. Voda valící se kaskádami burácela a hluk se ozvěnou odrážel od žulových stěn.

S nezbytnou jednodenní základní výstrojí na přežití jsem zamířil do horní rokly, jež se strmě zvedala od Skalnatého jezera. Vodopády a vodní tříšť byly všude, a poté, co se slunce prodralo mlhou, kouzly přede mnou miniaturní duhy. Balvany podél potoka byly porostlé zářivě zeleným mechem.

Když jsem se vynořil z vrbového houští, zjistil jsem, že se nacházím na malinké loučce přilepené ke strmému horskému úbočí. Zaskočila mě vzpomínka na okamžik, kdy jsem byl na tomtéž místě před sedmi lety. Páteří mi odspoda projelo zachvění a můj hrudník se rozestoupil. Jak jsem v duchu pozoroval scény z let mezi dvěma návštěvami tohoto místa: dva milostné poměry; své úspěchy a nezdary coby studenta, učitele a vědce; svá dobrodružství se spirituálními praktikami – buddhistickými, jógickými, súfistickými a taoistickými, cítil jsem, jako bych upřeně hleděl do svého středu. Zaplavilo mě přesvědčení, že můj život byl dokonalou přípravou na něco, co se nyní skrze mě pokouší zrodit. Ale co přesně?

Hned vzápětí jsem pocítil absolutní samotu a strach. Plakal jsem a cítil se na konci sil. Moje vědecká kariéra skončila. Zoufal jsem si, že nikdy nenavážu oboustranně láskyplný a trvalý vztah s nějakou ženou. Moje budoucnost byla hádankou. Zkoušel jsem se ukonejšit tím, že se jedná pouze o skleslost, která je normální reakcí na půst, odloučení

a divočinu. Ale jaksi jsem věděl, že můj život nebude vůbec takový, jaký jsem si ho kdysi představoval, a v ten okamžik se veškeré naděje zdály totálně ztracené.

Pak jsem přešel louku a stoupal dál. Kopal jsem si schůdky do měkkého sněhu a šplhal jsem po téměř svislém sněhovém poli na severní straně kamenné stěny. Zdolal jsem šikmou stěnu skály a přehoupl se přes vrchol. Tam se rozkládalo další safírové jezero zaklíněné ze tří stran mezi strmými žulovými stěnami. Jezero ve tvaru šípu ukazovalo nahoru roklinou k něčemu, co moje mapa označovala jako nejvyšší pleso – Love Lake (Jezero lásky). Uvažoval jsem, jestli na své životní pouti budu někdy schopen dosáhnout takového místa.

Poté, co jsem se vrátil do svého tábořiště, jsem zbytek dne seděl a díval se do zrcadla Skalnatého jezera. Dvojí obavy z cesty do dolního světa se objevily znovu a trápily mě, tentokrát vážněji. Měl jsem strach, že se při mém půstu vůbec nic nestane, že odejdu bez odpovědi, opuštěn bohy a bohyněmi. Současně jsem se třásl, že by se něco stát mohlo, cosi vyžadující kompletní reorganizaci mého života, vyžadující po mně, abych opustil vše, co považuji za drahé nebo posvátné. Dávej si pozor, o co žádáš, spílal mi nějaký hlas.

Moje pozornost se postupně přesunula k rostoucímu hladu a slabosti. Přemýšlel jsem o psychické úlevě, kterou poskytují jídla, jak nám umožňují rozčlenit a definovat si své dny pomocí uklidňujících malých událostí.

A pak jsem došel k názoru, že jsem příliš přemýšlel, a rozhodl jsem se usednout do meditace, vipassany.

Toho večera od západu přitáhly těžké mraky. Začal foukat vítr. Byla mi zima a byl jsem unavený. A měl jsem neuvěřitelný hlad. Začalo pršet. Zalezl jsem si do spacáku a než mě přemohl spánek, trápil jsem se spoustou problémů, včetně toho, jak najdu své skutečné společenství.

Ráno třetího dne své cesty jsem se probudil ze snu, ve kterém jsem byl novým členem nějaké komunity:

Zdá se, že mě přijímají, i když jsem trochu nemotorný. Ukazují někomu brožurku o semináři v Durangu v Coloradu s duchovním mistrem, zenovým rošim. Někteří z nás plánují, že se semináře zúčastní. Potom jde jedna žena z mého společenství, možná má přítelkyně, k nějakému starému autu, aby odtamtud něco vzala. Auto nebylo otevřené několik let. Uvnitř nachází tucet mrtvých koček a já jsem tím znechucený. Vypráví mi příběh o nějakém starém zapečetěném sudu, který někdo kdysi otevřel a našel v něm stovky koček. Mám znepokojivý pocit, pocit negativnosti organické existence.

Alespoň ve svém snovém životě jsem nacházel společenství. A i když jsem se otevíral spirituálnímu ve formě mužského, horního světa, zenově orientovaného, kontemplativního života, mé snové já si stále udržovalo určitý odstup od staršího „vozidla“, zemitého, kočičího, ženského, dolního světa – života před nějakým časem zapečetěného. Uvažoval jsem, co přesně ve mně bylo uzavřeno a proč.

Ve snu se také objevil náznak, že najdu něco důležitého v Durangu – možná spirituální výcvik.

Ráno přineslo nádherný, zářivý východ slunce, ale uprostřed dopoledne už bylo zase zataženo. A zima a foukal vítr. Přesunul jsem své tábořiště pod skalní převis, prostornější úkryt před větrem i velmi pravděpodobným deštěm.

Den jsem strávil pozorováním kolonie pištůch. Po jedné vždy pelášily z bezpečí kamenů, aby popadly šťavnaté sousto trávy nebo potočnice u kořenů. Bez ohledu na všechna možná nebezpečí se věnovaly shromažďování. Šlo jim to dobře. Toužil jsem být tak úspěšný jako ony ve

spirituálním shromažďování, jež jsem přišel podstoupit, tak odvážný, vytrvalý, tak všímavý. Také jsem doufal, že jednou budu členem společenství tak kooperativního a přívětivého.

Jak jsem tam tak klidně seděl, pišťuchy, veveryky, sojky, malé pěnkavy, motýli a straky se i přes mou přítomnost vrátili ke svým běžným denním rytům. Vysoko na nebi kroužil nad Sundance Mountain jestřáb. Cítil jsem, že jsem se stal součástí života hor, přestal jsem být vetřelcem.

Příští ráno jsem se vzbudil s tímto snem:

Přebývám v domě nějaké rodiny, ve velkém panském sídle. Mají ve svém domě mnoho klavírů. Ohromuje mě, jak často matka a dcera v této rodině usedají, aby na klavíry hrály duety. Hrají překrásnou, tajuplnou hudbu. Zpočátku mi nejde do hlavy, proč si téměř vždy sedají spolu a hrají na jediný klavír, i když v místnosti jsou tři nebo i víc dalších nástrojů.

Vzbudil jsem se s onou zvláštní, ale tou dobou povědomou směsicí zármutku a naděje. Záviděl jsem matce a dceři krásnou harmonii, hudbu a účinné spolupůsobení. Toužil jsem po tomto rysu podpory, partnerství a lásky ve svém životě. Stejně jako ve snu o zenové komunitě a v čase stráveném s pišťuchami, i tentokrát jsem byl vítaným návštěvníkem v domově někoho jiného. Uvažoval jsem, jak bych sám mohl vytvořit tak oduševnělé souznění ve vlastním bdělém světě, stejně jako ve svém duševnu. Klíčem se zdál být ženský prvek – jak byl ztělesněný v matce a dceři, ženě s kočkami, dvěma ženami na začátku turistické cesty a přítomností přírody všude kolem mě. Pomohou mi smyslové, emocionálně živé, melodicky rezonující ženské síly ve mně a v přírodě najít mé místo, můj vrozený dar, mou komunitu?

Tento čtvrtý den jsem konečně cítil onu velkou energii a percepční ostrost a čistotu, o níž mi říkali, že se nakonec jako výsledek půstu dostaví.

Strávil jsem den v meditační pozici a stavu mysli, díval jsem se na jezero, pozoroval kolonii pištuch a cítil vroucí vděčnost za všechny živé bytosti nebe a země, jež splétaly své předitivo kolem a skrze mě. Stal jsem se ostře bdělým, mé smysly byly mimořádně vnímavé a srdce doširoka otevřené. Nechal jsem divokou přírodu, aby mě naplnila svými rytmy, a zamiloval jsem se, jednoznačně a absolutně, do světa.

Během dne mou pozornost stále víc přitahoval krásný mohutný smrk stojící o samotě na břehu jezera. Po určitém čase jsem odhalil, že tento smrk je víc, než jsem si zprvu všimnul – byl to zenový mnich oblečený v prostém modrozeleném rouchu, hlavu měl zakrytou kapucí. Nebylo to tak, že by smrk zmizel a místo něj se objevil mnich. Bez nějakého velkého překvapení jsem byl prostě schopen vnímat, že ten smrk je mnichem, jako by to bylo naprosto normální.

Mnich stál velmi klidně, zády ke mně a čelem k jezeru. Tu a tam lehkým pohybem hlavy pozdravil bobry, a jeho gesto bylo opětováno plácáním ocasů.

Pak se mnich pomalu obrátil doleva a nataženou rukou ukázal k porostu menších smrčků asi třicet metrů od sebe. Tam, mezi tmavě zelenými větvemi, jsem dokázal rozeznat čilé pohyby velkého žlutého motýla. V třepotavé spirále se blížil mým směrem. Přilétl přímo ke mně. Křídlem se dotkl mého obličejce – mé tváře – a v týž okamžik vyslovil mé jméno: „Splétač kokonů.“

To bylo vše, co řekl, a odletěl.

Moje první myšlenka byla: „To je zajímavé. Myslím, že jsem právě dostal duchovní jméno. Hmm. Splétač kokonů. To není špatné. No, aspoň to má potenciál. Ale nezní to úplně správně, možná trochu archaicky, ale možná bychom to mohli změnit na Spřádač kokonů nebo Tvůrce kokonů nebo...“

Moje zmatená mysl v tomto vnitřním dialogu pokračovala ještě pár sekund a téměř ztratila nevýslovnou vzácnost onoho okamžiku. Pak se cosi prodralo mým hrdlem – povzdech nebo zasténání. Mé srdce se rozšířilo a puklo. Plakal jsem vděčností. Má mysl se zastavila a svět se opět rozhybal.

Životem pulzující dotek motýla a mnichova statná postava mě, jako objetí, začali učit, jazykem starším a mnohem hlubším než slova. Říkali mi, že v tomto životě je mou příležitostí i úkolem splétat kokony. „Krásné prostředí pro transformaci,“ říkali v pocitových obrazech, „posvátná místa, kde se lidé mohou znovu učit od divoké přírody existující jak kolem nich, tak v nich coby jejich nejhlubší podstata.

Mnich a motýl mi objasnili, že nebudu vlastnit žádnou kouzelnou hůlku, která by lidi proměňovala nebo je zachraňovala od obtížné dřiny zrozování se do životů vlastních duší. Vysvětlovali, že kouzelné hůlky jsou velice vzácné a že zprostředkovatelé proměny – jako psychoterapeut nebo průvodce při hledání vize – by je i tak měli používat jen zřídka. Největší službou je vytvořit příležitosti, kdy lidé mohou přijmout své osudy s použitím vlastního přirozeného načasování a tvůrčího impulzu, aby posílili a iniciovali sami sebe.

Dozvěděl jsem se, že mým základním společenstvím je přírodní svět samotný a že klíč k mé plné sounáležitosti s tímto světem vyžaduje, abych splétal kokony pro členy svého *lidského* společenství. Mnich a motýl mi oznámili, že i když o zručném splétání kokonů vím pramálo, mám se to naučit za pochodu – bez výmluv a omluv. Bylo na mně, abych si našel vlastní nástroje a techniky.

Poslední noc u Skalnatého jezera se mi zdál následující sen:

Mám přítelkyni. Jmenuje se Carmen (což v latině znamená „píseň“). Jdeme se podívat na závody ve skocích na lyžích na obrovském můstku, víc než sto metrů vysokém. Stojíme na lyžích, těsně nad závodníky, na závratně vysoké plošině na vrcholu můstku. Když se startovní brána otevírá a několik lyžařů

současně sjíždí po rampě, neočekávaně se rozjíždíme s nimi! Je to spíš jako let než jízda na lyžích – a naprosto povznášející! Dál letíme s lyžemi na nohou. Protože jsem v tom nováček, Carmen a nějaká druhá žena mě berou za ruce, aby mi pomáhaly.

Možná započal nový vztah s mojí animou. Dal jsem jí jméno, Carmen, tak jsem získal naději, že bych se mohl naučit písň své duše. Ona a já budeme možná společně tvořit krásnou, mystickou hudbu, jako matka s dcerou v dřívějším snu, a pohybovat se spolu radostně a ladně jako ti skokani na lyžích. Možná tady byla nějaká tajemství o splétání kokonů.

Cítil jsem, jako by má duše trpělivě čekala, až se postavím svým strachům z jejích tajemství, a nesměle doufala, že spolu budeme zase jednou zpívat, a věřila, že se nakonec možná přihlásím o své pravé jméno. David Whyte píše:

Duše žije spokojená
a naslouchá.
Chce-li se proměnit
v krásu děsivých podob,
pokouší se promlouvat.

Proto nebudeš zpívat,
takhle vystrašený,
kdo by se k tobě mohl přidat.

Hlas váhavý
a její ruka se chvěje,
když ve tmě tápe po tvé.

Dotýká se tvého obličej
a v tůž okamžik
pronáší tvé jméno.

To, jež tys odmítal vyslovit,
stále znovu a znovu,
to, jež tys odmítal vyslovit.²

Jako tomu ve většině případů bývá, mé hledání vize nenaznačovalo nějakou novou kariéru nebo životní směr identifikovatelný podle známých profesních kategorií současné kultury, ale bylo mi ukázáno něco o tolik hodnotnějšího: esenciální podstata mého vrozeného duševního daru. Nedožvěděl jsem se, jaký systém realizace mám použít, ale co má být zrealizováno. Dožvěděl jsem se, že mým posláním je pomáhat lidem vstoupit do bouřlivých vod duše, kde mohou být jejich životy transformovány, a že to mám dělat prostřednictvím procesu podobného splétání kokonů. A semínko vize začalo klíčit, vize soudobé cesty iniciace pro lidi západních kultur, s přírodou spojená cesta k dospělosti zakořeněná v duši a nakonec k moudrému stáří.

Stejně jako všichni lidé, i já jsem se setkal se strádáním a utrpěl ztráty. Ale od onoho okamžiku u Skalnatého jezera jsem nikdy nepochyboval o zárodečném obraze v jádru mého poslání, o vizi, jež z něj vytryskla, ani o živé přítomnosti obou v mém nitru, přítomnosti, jež mi skýtá oporu a posilu.

Mnich a motýl zůstali věrně se mnou coby komplementární učitelé. Mnich podporuje zenové kvality soustředěnosti, nepřipoutanosti a trpělivosti, zatímco motýl zpívá chválu hravosti, živosti a spontánnosti. A trvají na tom, abych splétal dohromady tyto kontrastující kvality.

Setkání s mnichem a motýlem mě uvedlo na mou cestu duše. Nicméně okamžik prvního setkání s duší je teprve začátek.

ÚVOD

PRŮVODCE NA CESTĚ K DUŠI

Už víc než dvacet let provádím lidi do divočiny – nejen po kaňonech červených skal a po zasněžených horách amerického jihozápadu, ale, co je podstatnější, do divokých zákoutí vlastních duší. Nazývám tuto práci *soulcraft*.

Jako psycholog jsem zjistil, že nespokojenost mých klientů často pramení v nenaplněných touhách po divočině, tajemnu a smysluplném místě ve světě. Tradiční metody psychoterapie, regulované vztahy a stísněné ordinace jsou nedostačující, aby se vypořádaly s touto touhou po nespoutané sféře duše – jejích džunglích, peřejích, labyrintech a nezkrocených bytostech. K objevení vrozených pokladů, tajemství údělu, skrytých pod povrchem našich všedních stereotypů, je potřeba radikálního posunu v náhledu, rozšířené zásobárny strategií a rolí a mnohem divočejšího, lidskou činností méně zasaženého vnějšího prostředí. Soulcraft je přístup k duševnu – psýché – a světu, jenž zahrnuje jak divokou přírodu, tak i hlubiny našich duší; dal by se nazvat eko-hlubinnou psychologií.

Současná společnost ztratila spojení s duší a cestu k psychické a spirituální zralosti, neboli k pravé dospělosti. Místo toho jsme pobízení, abychom si vytvářeli životy předvídatelné jistoty, umělé normálnosti, materiálního pohodlí, nezábavné zábavy a iluzí věčného mládí. Většina našich vůdců – politických, kulturních a ekonomických – představuje a brání dlouhodobě neudržitelný způsob života vybudovaný na vojenské agresi, ovládání a zneužívání přírodních zdrojů a oprávněné národní

bezpečnosti, jež ignoruje potřeby jiných živočišných druhů, jiných národů, kmenů a ras i našich vlastních budoucích generací. Tyto hodnoty neodrážejí naši hlubší lidskou podstatu.

Úspěšné manévrování v této nejnebezpečnější době lidské historie vyžaduje psychicky a spirituálně zralé muže a ženy, kteří dokážou zplodit zralý lidský druh. U přírodních národů se iniciovaná dospělost rozvíjí v důvěrném a těsném vztahu se zemí, větším organismem, jenž nás zrozuje a živí. Pro současné lidi, jejichž kultura nebere v úvahu, nebo dokonce pohrdá důvěrným vztahem s přírodou a duší, je dosažení psychické a spirituální zralosti náročné, ale možné a nikdy nebylo potřebnější než nyní.

Mnoho lidí v industrializovaných kulturách západní civilizace našťestí chápe, že uspokojivý život nespočívá v nadbytečném ekonomickém rozmachu, že skromné množství jistot a pohodlí poslouží adekvátně coby základy pro tvůrčí a duši probouzející život a že každý z nás může přinést jedinečný dar světu. Světu, jenž zoufale potřebuje společensky transformující příspěvní zasvěcených, aktivně zapojených dospělých. Slyším svět, jak samotný volá po renesanci lidské duše, nebo jak říká James Hillman, psýché velikosti země.

Tato kniha je hraničním přechodem do tajemství, do mysteria. Její stránky, vyplněné technikami soulcraftu, příběhy, básněmi a instrukcemi, vás zvou pustit se na současnou, západní, na přírodě založenou pouť do divokých krajů vaší vlastní duše.

Pro každou cestu do divočiny je užitečné přibalit si mapu dané oblasti. Pokud si, než vyrazíte, načrtnete zamýšlenou cestu na mapu, je pravděpodobnější, že pak budete v jakémkoli konkrétním okamžiku vědět, kde se nacházíte. Můžete také vědět, co přijde vzápětí – překročení řeky, hustá vegetace, mokřina, vysoká vyhlídka nebo dobré místo na táboření.

Tento úvod je mapou knihy, již držíte v rukách, něco, co vám umožní udržet si při čtení orientaci.

Knih samotná je turistický průvodce pro mystický sestup do dolního světa duše, do podsvětí našich všedních životů: objasňuje, čím tento sestup je, proč je nezbytný, jak rozpoznat volání k sestupu, jak se na něj připravit, jak tento proces probíhá a jaké vyvolává pocity a jaká cvičení či praktiky spouštějí a urychlují sestup a maximalizují přínosy této cesty k rozdmýchání duše.

První třetina knihy vás připraví na oddělení se od vašeho důvěrně známého světa. První kapitola je obecným úvodem do topografie sestupu. Kapitola druhá vás seznámí s jazykem, jenž bude na cestě používán, co váš průvodce myslí výrazy jako duše, duch, ego, vzestupná pouť, sestupná pouť, setkání s duší a vize a jak chápe vztah mezi duší a přírodou. Třetí kapitola popisuje, jak cesta začíná, bez ohledu na to, jestli začíná během vaší rané dospělosti, později při krizi středního věku, nebo na smrtelném loži. Nahlédneme do volání k dobrodružství, které signalizuje příležitost sestoupit do hlubin vlastního nitra. Můžete si představovat, že první tři kapitoly jsou instrukcemi vašeho průvodce v předvečer, než se vydáte na cestu.

Existují dva obrazy, jež vám pomohou udržet soustředění, jakmile váš sestup začne. Prvním je archetyp lidské podstaty nejvíc rezonující s mystickými cestami – Poutník. Druhým je kokon, symbol totálně transformativní podstaty vašeho hledání. Těmito obrazy se zabývá čtvrtá kapitola.

Kapitola pátá urychluje sestup prostřednictvím několika cvičení, jež vám nabízí pro „odchod z domova“ – uvolnění připoutanosti k vaší současné personě (Jungův výraz označující masku, sociální fasádu jako odpověď na požadavky sociální konvence a tradice. Funkční komplex mezi jedincem a společností. Viz Hartl, Hartlová – Psychologický slovník. *Pozn. překl.*) a náhledu na svět, v jehož rámci fungujete.

Druhá část knihy tvořená 6. až 10. kapitolou se zabývá více než dvaceti cestami k setkání s duší, specifickými metodami objevení a prozkoumání

temných tajemství vaší duše. Třebaže pramení z tradičních oblastí přírodních kultur, jsou zde tyto cesty prezentovány v moderním západním balení. Tyto metody se pohybují v rozmezí od práce se sny zaměřené na duši po transové rytmy a tance a patří mezi ně osobně navržené obřady, poezie duše, cesta rady, moderní hledání vize a komunikace s přírodou prostřednictvím symbolů a znamení, stejně jako pomocí přímého dialogu.

Závěrečná třetina knihy vás připravuje k návratu do všednodenního světa, abyste žili svou cestu duše, to, co bylo dříve skryté, přinesli jako dar ostatním. Prozkoumáme zde techniky pro oduševnělý život včetně umění milostného vztahu, práce s našimi osobními stíny, putování v přírodě, sprátelení se s temnotou, kultivaci osobního vztahu s duchem a, co je nejdůležitější, radostného nabízení daru vlastní duše jako příspěvku ke společenské a politické transformaci a péči o životní prostředí.

V knize najdete básně, jež zvýrazní vaše emocionální a obrazové porozumění pouti. Aby vám pomohly vstoupit do mysterií přírody a psychiky, doporučuji každou báseň přečíst nahlas, velmi pomalu a minimálně dvakrát.

Na konci knihy jsem připojil oddíl se seznamem řady zdrojů k rozšíření a prohloubení vašeho používání každého z probíraných cvičení soulcraftu.

Mým prvotním záměrem a největším přáním u této knihy je, aby vám poskytovala podporu a povzbuzení, až se pustíte do méně známé poloviny spirituálního hledání – na cestu k duši.

S přáním všeho nejlepšího při sestupu

Bill Plotkin

Dark Canyon, Colorado Plateau

Duben 2003

ČÁST PRVNÍ
ODSEKNUTÍ



1. kapitola

CO JE SKRYTÉ PŘINĚST JAKO DAR OSTATNÍM



*...Být člověkem
znamená stát se viditelným,
když přinášíte to,
co je skryté,
jako dar ostatním...*

David Whyte

Kým jste, je o tolik víc, než si právě teď uvědomujete. Jste vskutku čímsi tajuplným a čímsi velkolepým. Přechováváte v sobě – bezpečně ukrytý ve svém nitru – velký dar pro tento svět. I když si občas možná připadáte jako ozubené kolečko ve velkém stroji, domníváte se, že nemáte žádný skutečný význam ve velkém plánu existence, pravdou je, že máte plné právo na smysluplný život, tajuplný život, život nejvyššího naplnění a služby. Abyste do tohoto života vstoupili, nemusíte se stát členy žádné kmenové kultury, ani nemusíte popřít své náboženské hodnoty. Není nutné, abyste opouštěli zaměstnání, prodávali nebo někomu darovali svůj domov nebo se učili jíst jen zeleninu. Ale co skutečně potřebujete, je podstoupit pouť, stejně radostnou a potěšující, jako dlouhou a obtížnou. Cestou budete muset pravděpodobně přinést ty nejvyšší oběti, ale než začnete, nebudete schopni určit, o co by se konkrétně mohlo jednat. Nicméně abychom se na tyto záležitosti podívali ze správného úhlu pohledu, v žádném bodě nebudete žádáni obětovat jakékoli společenské role, materiální objekty nebo obrazy sebe sama, jichž byste stejně nepozbyli v okamžiku svého posledního výdechu. Così ve vašem nitru se modlí, abyste tohoto momentu nedosáhli, aniž byste se odvážně, o mnoho let dřív, vydali na mystickou cestu duše.



V každém z nás existuje velká touha.

Toužíme odhalit tajemství a mysteria našich individuálních životů, najít svou jedinečnou cestu přináležení k tomuto světu, objevit dosud

nepoznaný poklad, s nímž jsme se narodili, abychom ho přinesli do svých společenství. Přinést tento dar ostatním je polovinou naší spirituální touhy. Druhou polovinu tvoří přání zakusit svou jednotu s univerzem, s veškerým stvořením. *Soulcraft* zahrnuje obě poloviny spirituality a konkrétně se zaměřuje na tu první: naši intenzivní touhu po poznání svébytného osobního smyslu vlastního bytí a způsobu podílení se na světě, touhu, jež nás táhne k srdci světa – dolů, tedy do divoké podstaty a do temné říše našich nejhlubších přání.

Ruku v ruce s naší největší touhou žije stejně silný strach, že přesně to, co hledáme, nalezneme. Jaksi tušíme, že s tím přijdou nevratné a výrazné změny v našich životech, v našem vnímání jistot a bezpečí, změna našeho vztahu vůči všemu, co považujeme za známé a drahé. Máme ale rovněž podezření, že říci ne svým nejhlubším přáním bude znamenat uvěznění sebe sama v životě příliš nicotném. A tichý hlásek hluboko uvnitř trvá na tom, že tento jedinečný poklad rozhodně stojí za všechny oběti a obtíže spojené s jeho objevováním.

A tak hledáme. Chodíme k psychoterapeutům, aby vyléčili naše emocionální zranění. K lékařům a dalším odborníkům na zdravotní péči, aby uzdravili naše těla. Za duchovními docházíme, aby uzdravili naše duše. Ti všichni pomáhají – někdy a do určité míry. Ale nevyslovená a obvykle nevědomá dohoda, kterou uzavíráme sami se sebou, je, že ano, chceme být uzdraveni, chceme být učiněni celistvými, jsme ochotni ujit určitou vzdálenost, nejsme však ochotni zpochybňovat základní předpoklady, na nichž byl vybudován náš způsob života v osobním i společenském měřítku. Ignorujeme ten tichý hlásek. Nejsme ochotni riskovat ztrátu toho, co máme. Chceme toho jenom víc.

A tak naše nejhlubší touha nenachází naplnění. Nejčastěji se jí ani nesnažíme smysluplně zabývat.

Přírodní národy všech kontinentů vědí, že k odkrytí tajemství svých duší musíme putovat do neznáma, hluboko do temnoty sebe sama a dále do vnějšího světa mnoha nebezpečí a nejistot. Vědí, že nikdo by si takovou věc nezvolil náhodou nebo s radostí. Většina lidí by ve skutečnosti nezačala bez značného sociálního a kulturního tlaku návdavkem k silné vnitropsychické touze po celistvosti. A třebaže tato cesta je spirituální, *nejedná se* o transcendentální pohyb směrem vzhůru ke světlu a k extatickému sjednocení se s veškerým stvořením. Je to pouť dolů do temných mysterií individuální duše. Je to cesta, na níž, jak popisuje velký německý básník Rainer Maria Rilke, jsme žádáni, abychom důvěřovali nikoli své lehkosti, ale své tíži:

Jak jistě zákon přitažlivosti
silný jako oceánský proud
zmocňuje se i té nejmenší věci
a táhne ji k srdci bytí.

Každá bytost –
každý kámen, květ i dítě –
je držena na svém místě.

Jen my ve své aroganci
odstrkujeme se od toho, k čemu každý přináležíme,
pro jakousi prázdnou svobodu.

Kdybychom se jen odevzdali moudrosti země,
mohli bychom růst zakořenění,
jako stromy.

Místo toho se zaplétáme do smyček vlastního tvoření
a bojujeme,
osamělí a zmatení.

A tak jako děti
začínáme se znovu učit od věcí,
neboť ony spočívají v srdci božím;
nikdy ho neopouštějí.

To nás mohou věci naučit:
padat,
trpělivě důvěřovat vlastní tíži.
I pták tak musí učinit,
než může vzlétnout.¹



Lidé pocítují přitažlivost směrem dolů, k duši, od počátku času.

V mytologiích celého světa nacházíme nespočet příběhů o sestupu hrdiny nebo hrdinky do dolního světa, do podsvětí. Řekové vyprávěli příběh o Orfeovi, pohádkově nadaném hudebníkovi, jenž putoval do podsvětí k Hádrovi, aby tam našel a vrátil život své zemřelé nevěstě Eurydice. Při její záchraně uspěl, ale pak, když ji vedl zpátky na svět, ztratil ji znovu (a tentokrát navždy), protože se přes zákaz bohů ohlédl, aby se ujistil, že tam Eurydika stále je.

Persefona, dcera bohyně plodnosti Démétér, je unesena Hádem, pádem temného podsvětí, aby se stala jeho nevěstou. Nakonec Zeus posílá Hermu, aby Persefonu zachránil (pouze s částečným úspěchem: třetinu každého roku musí Persefona strávit dole).

Anglosaští Skandinávci si vyprávěli příběh o válečném hrdinovi Beowulfovi, který sestupuje do strašlivé bažiny, aby tam bojoval s příšerou všech příšer, Grendelovou matkou. Beowulf ji zabíjí, ale sám se vrací částečně jako bestie.

Ze starodávného sumerského světa pochází mýtus o bohyni nebe, Inanně, která sestupuje do podsvětí, aby tam čelila své temné sestře bohyni Ereškigal, jež Inannu zabije a její mrtvé tělo pověsí na hák. Enki, bůh vod a moudrosti, posílá k Ereškigal dva truchlící pozůstalé, aby zajistili Inannino propuštění. Inanna však musí poslat náhradníka, aby zaujal její místo v podsvětí.

Núbijský národ v saharské Africe vypráví příběh o mladé ženě, která je opovrhována ostatními ženami z vesnice kvůli své kráse. Ve svém zoufalství sestupuje na dno řeky, na velmi nebezpečné místo, kde se setkává s odpudivou stařenou s tělem pokrytým hrozivými boláky, která mladou ženu žádá, aby jí rány olízala. Ona tak učiní, a tím je zachráněna od nestvůry z hlubin. Do vesnice se vrací s velkými dary.

Podobné mýty a příběhy najdeme v nespočtu kultur. Naznačují, že každý musíme podniknout sestupnou pouť, máme-li uzdravit sami sebe na nejhlubších úrovních a dosáhnout plné a autentické dospělosti, že v podsvětí, dolním světě, přebývají mocné a nebezpečné bytosti, které nejsou zvláště přátelské nebo přitažlivé, a že nás tato zkušenost navždy změní. V současných západních kulturách žijeme, jako by spirituální sestup již nebyl nezbytný; žijeme, aniž bychom si uvědomovali, že tato cesta je určená pro každého z nás, nejen pro mytologické hrdiny a hrdinky.

Velký mytolog Joseph Campbell ve svém klasickém díle *The Hero with a Thousand Faces* (česky vyšlo jako *Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků*, nakl. Portál, 2000, *pozn. překl.*) v bohatém detailním popisu identifikoval univerzální modely a témata tvořící základ sestupné cesty

obsažené ve všech světových mytologiích.² Tyto modely a témata odhalují, co můžeme očekávat na našich vlastních cestách do dolního světa.

Mytický hrdina nebo hrdinka představují vás a mě, všední *já* neboli ego. Když se pustíte do dobrodružství v dolním světě, začíná to stejně jako v mýtech – opuštěním domova. Opuštíte svůj běžný život a své role a svůj známý způsob chápání sebe sama. Zakrátko (na prahu dolního světa, království temnoty) se setkáváte s démonem – stinným aspektem svého vlastního nevědomí – který střeží průchod. To je první zkouška. Jsou dva způsoby, jak můžete v tomto bodě pokračovat. Pokud démona porazíte, nebo si ho nakloníte (možná nějakou obětí nebo pomocí osobního kouzla), vstoupíte do podsvětí „živí“ (s pozůstatky běžného vědomí). Jste-li oproti tomu zabiti, nebo roztrháni na kusy, sestupujete „mrtví“ (zcela zbaveni běžného vědomí). Sestupujete však tak či onak a to je podstatné.

Poté putujete tím, co Campbell nazval „svět neznámých, ale zvláště blízkých sil“. Přesně tak je dolní svět vnímán – přestože jsou bytosti, s nimiž se tam setkáváte, exotické a prapodivné, zdá se, že vás znají, protože koneckonců představují dříve odmítnuté, zavržené aspekty vašeho širšího já.

Setkání v dolním světě vám pomáhají dvěma způsoby. Některá dál těžce narušují nebo úplně rozbíjejí vaše dřívější chápání sebe sama a světa, zatímco jiná setkání vám poskytují pomocníky nebo magickou pomoc a podporují váš v duši více zakořeněný způsob existence. Ve vrcholném bodě pouti – jedná se skutečně o úplné dno, nejnížší bod podsvětí – proděláváte nejtvrdší zážitek, který definitivně rozpouští váš starý obraz sebe sama (smrt *ega*) a zavádí vás k vaší odměně, k objevení stěžejního poznání vlastní duše.

Toto vyléčení může být pocíťováno jako celá široká škála zážitků: sjednocení vašeho vědomého já a duše, ztělesnění například jako posvátný sňatek nebo sexuální spojení s nějakým bohem nebo bohyní; poznání

duše potvrzené nějakou božskou bytostí; zkušenost sebe sama jako nositele posvátných sil; nebo objevení nějakého pokladu či daru.

S návratem do běžného, středního světa jste nyní víc vědomě spojeni se záměrem své duše. Váš svět je tím ozdraven jak vnitřně, tak navenek – vnitřně tím, že se váš obraz světa a vašeho místa v něm stal opět celistvým, avšak zcela novým a rozšířeným způsobem, a navenek tím, že se vracíte s posvátným úkolem, který máte ve své komunitě vykonat, darem, jenž přispívá k uzdravování a sjednocování světa.

Dar, který přinášíte ostatním, není pokusem zachránit svět, ale plně k němu *patřit*. Není možné zachránit svět tím, že se ho budete snažit zachraňovat. Je třeba, abyste zjistili, *co je skutečně vaše* a můžete to světu nabídnout, než ho budete moci učinit lepším místem. Objevit unikátní nadání, dar, který můžete přinést svému společenství, je vaší největší příležitostí a výzvou. Přispění tímto darem – vaším pravým já – je to nejvyšší, co můžete udělat v lásce a službě světu. A právě to svět potřebuje.



Dokážeme vytvořit moderní metody k usnadnění pouti do dolního světa.

Po tisíce let žijeme v kultuře, jež nás „chrání“ před obtížemi a nebezpečími tohoto sestupu, ve světě, kde je vše více či méně předvídatelné a kde se většina lidí snaží vyrovnat těm, kteří získávají největší socioekonomické odměny. Je to svět, z něhož povětšinou vymizeli skuteční stařešinové, kteří kdysi bývali nositeli hlubokých znalostí duše a čekávali na nás na prahu dolního světa, podsvětí, aby nás přes něj převedli.

Vědění o této pouti však stále zůstává dostupné. Kromě světových mytologií ho můžeme nalézt v šamanských tradicích přírodních národů,

v ezoterických odnožích velkých světových náboženství, v pár zbývajících mystických školách, ve verších básníků duše a v moderní hlubinné psychologii. A co je nejdůležitější, toto vědění se vždy a všude nachází v duši každého z nás a na zbývajících místech nedotčené přírody po celém světě.

Když už jsme identifikovali univerzální vzorce sestupu – jak je zformuloval Campbell a ostatní a jak se nacházejí v přírodě a našich vlastních duších – jak tedy tyto vzorce aktivujeme v moderním západním životě?

Tato otázka tvoří jádro mé práce coby psychologa, průvodce v divočině a pomocníka na cestě do dolního světa. *Soulcraft* tvoří most mezi rozpoznáním archetypálních vzorců a skutečným *prožitkem* sestupu. Poskytuje cvičení a cesty k započetí a prohloubení této pouti. Některé z těchto metod jsou moderními adaptacemi z kulturní moudrosti věků a jiné jsou tím, co jsme já a mí kolegové spolu s našimi účastníky objevili prostě tak, že jsme si vyhrnuli rukávy a ponořili se sami do mysterií.

Za podpory přírody a průvodce dolním světem nám naše duše mohou ukázat, jak si znovu vytvořit vztah s tajemnem. Musíme se jen naučit, jak se dívat, a pak udělat další krok na cestě.

Každé ze cvičení *soulcraftu* představených na těchto stránkách je konstruované k použití ruku v ruce s těmi ostatními. Introspektivní cvičení doplňují a oživují ty vnější, na přírodu zaměřené postupy, a všechny metody navzájem prohlubují a rozšiřují své výsledky.

Soulcraft ale obsahuje i něco víc než jen směsici všech možných nástrojů a technik. Nabízí způsob života kladoucí důraz na smysluplnost a mysterium, oslavuje hlubiny a velkolepost naší individuality a pomáhá do západních civilizací znovu zavést onu druhou, dolů směřující polovinu spirituální cesty.

Takovým celistvým přístupem k objevování a začleňování duše do života přírodní národy disponovaly od nepaměti. Imitování domorodých

národů kterékoli země nebo tradice však není potřebné a může být neuctivé vůči nim i nám samotným, a nakonec jen omezeným přínosem pro lidi, kteří nejsou rodilými nebo přijatými členy těchto kultur. Je čas, abychom my, lidé západního světa, vytvořili svou vlastní moderní a praktickou cestu k duši, odvozenou částečně od svého těsného vztahu k zemi nebo místu.

Nejúčinnější cesty k duši jsou založené na přírodě, vnitřní i vnější přirozenosti.

Vnější příroda, přirozené prostředí, které nazýváme „divokým“, vždy bývala zásadním prvkem a primárním rámcem pro cestu k duši. Duše je konec konců naší *vnitřní* divočinou, vnitropsychoickou sférou, o níž toho víme nejméně a která je nositelkou našich individuálních mysterií. Jestliže opravdově a s úctou vstoupíme do vnější divočiny – plně otevření jejím tajemným a nezkráceným silám – odpovídá naše duše vlastními výkřiky a touhami. Tyto vášně nás mohou zpočátku vylekat, protože hrozí totálním rozvrácením našich pečlivě poskládaných běžných životů. Možná proto mnoho lidí pohlíží na svou duši téměř stejně, jako vnímají pouště, džungle, oceány, divoké hory a temné lesy – jako na nějaké nebezpečné a hrůzu nahánějící místo.

Naše společnost stále staví bariéry mezi svými příslušníky a vnitřní i vnější divočinou. Na té vnější straně máme své klimatizované domy a automobily, střežené komunity a doručování nákupů až do domu, oplocení a úředníky zodpovědné za uplatňování nařízení týkajících se držení a chování zvířat, přehradní hráze a virtuální reality. Na té vnitřní straně jsou nám předepisovány „zlepšovače nálady“, alkohol a pouliční drogy; konzumní způsob života a desítky jiných duši otupujících závislostí; fundamentalismy, transcendentalismy a další útek(ism)y před skutečností; rigidní systémy víry v to, co je „dobré“ a co je „špatné“; a učení, že Bůh

nebo jiná otcovská entita na nás bude dohlížet a chránit naše choulostivé životy.

Když však unikneme za tyto umělé bariéry, objevíme něco úžasného: příroda a duše nejen že na sobě vzájemně závisí, ale jedna po druhé *touží* a jsou, konec konců, *téže* podstaty jako dvojčata nebo stromy sdílející tytéž kořeny. Individuální duše je jádrem naší lidské přirozenosti, důvod, pro nějž jsme se narodili, je esencí našeho konkrétního životního smyslu a nás samotných. Naše pravá přirozenost je však pro naši všední mysl zpočátku tajemstvím. Abychom odhalili svá nejvnitřnější tajemství, musíme se odvážit do vnitřní/vnější divočiny, kde najdeme svou esenciální přirozenost, podstatu, jež tam na nás čeká.

Thomas Berry, kulturní historik a religionista nás upozorňuje na to, že anglické slovo *nature* (česky: příroda, podstata, přirozenost, charakter; *pozn. překl.*) pochází z latinského *natus*, zrozený, stvořený, a že podstata, přirozenost nějaké věci „má co do činění s oním dynamickým principem, jenž drží něco pohromadě a dává tomu vlastní identitu“.³ Lidská duše funguje stejným způsobem: duše drží pohromadě naši individualitu a dává nám naši identitu. Duše a podstata, přirozenost jsou jen mírně odlišné způsoby jak hovořit o esenci něčeho, ať už se jedná o kámen, květiny nebo člověka. Duše květiny je její esenciální podstatou. Naše lidské duše sestávají z těch aspektů já, jež jsou *nejpřirozenější*, nejvíc spojené s *podstatou* – z aspektů já, jimž sama příroda dala život.

Příroda je na nás závislá ohledně ztělesňování našich duší. Svět nemůže plně vyjádřit sebe sama, aniž by plně vyjadřoval *sám sebe* každý z *nás*; omezená lidská duše znamená omezenou přírodu, podstatu, přirozenost. Stejně jako příroda *touží* po ztělesnění našich duší, *touží* naše duše po světě, v němž může příroda, podstata, přirozenost ztělesňovat sebe sama plně a rozmanitě.

Když konečně hledíme do svých vlastních hlubin, vnímáme stejné okouzlení a tutěž houževnatost, jež zažíváme i v neporušené přírodě. A když dojdeme dost daleko od rutiny našich civilizovaných životů – v prostoru nebo v kulturní vzdálenosti, tedy do divočiny – vnímáme, jak se k nám zrcadlí esenciální kvality našich nejhlubších já, naší nejhlubší podstaty.

Pouť do dolního světa není vůbec totéž co psychoterapie a ani zdaleka se nepodobá procházce lesem nebo kurzu přežití v přírodě.

Cvičení obsažená v této knize vám pomohou dosáhnout prahu světa, v jehož rámci jste definovali a omezovali sami sebe (jako to dělají všichni), a až budete dostatečně připraveni, pomohou vám tento práh překročit a ponořit se k nádherným a děsivým strukturám vaší vlastní duše. Budeme se zabývat technikami, jako jsou objevování přírody coby zrcadla, konfrontace s vlastní smrtí, delší období v osamocení, půst, umění toulání se, práce s vaším posvátným zraněním, cesta shromáždění rady, vlastnoručně navržený obřad, chápání přírodních znamení a předzvěstí, mezidruhová komunikace, transový tanec, umění práce se stínem a oduševnělý milostný vztah. I když je metody *soulcraftu* možné používat v řadě prostředí, někdy i doma, musím vás předem varovat: cesta do dolního světa ve většině případů nebývá ani jednoduchá ani bezbolestná, a když začnete, tak vám ani ten nejlepší psychoterapeut nebude příliš platný. Neexistuje žádná rychlá náprava pro odcizení se od duše. Vypěstovat si vztah s duší a transformovat vlastní život – to zabere nějaký čas a bude vás to stát tvrdou práci.

Praktikování *soulcraftu* sice téměř vždy přinese psychospirituální prospěch, plnohodnotné setkání s duší však vyžaduje vzdání se kontroly a předvídatelnosti. Vaše ego musí být šokováno nebo posunuto způsobem,

jenž vás vytrhne z vašeho vnějšího života. Tato kniha vám pomůže připravit se a vyvolat zmíněné zásadní posuny ve vědomí.

Přitahování k duši je vnímáno jako zemětřesení uprostřed vašeho života.

Stepuná pouť začíná *voláním k dobrodružství*, vzrušujícím ohlášením z hlubin, od bohů a bohyň, že je čas, abyste nechali za sebou vše, o čem jste se domnívali, že to má být váš život. Toto volání je mnohem víc než jen naléhavá potřeba delší dovolené, odvážný projekt nebo nová kariéra či společenská oblast. Můžete se *domnívat*, že si jen na chvíli odskočíte z domova, naučíte se něco nového a vrátíte se k tomu, o čem jste si vždy mysleli, že je vaše, ale ve skutečnosti to nebudete mít vůbec pod kontrolou. Jednou se možná vrátíte na místo, kde byl váš domov, a najdete jen popel.

V industrializovaném světě přichází toto volání bez varování, bez pomoci rodových stařešinů a bez slavnostního přechodového rituálu. I když je neočekávané, obvykle tomuto volání předchází zlověstné otřesy. U mě se tyto otřesy vzdouvaly pod povrchem mé rané profesionální kariéry.

Univerzita byl svět, pro nějž mě má rodina, vzdělání a mé schopnosti – celý můj život – připravovaly. Kolem pětadvacátého roku jsem byl dost úspěšný na to, aby mi hrozilo, že už pevně zakotvím a stanu se nafoukancem. Představoval jsem si, jak mám jednoho dne dobře placené místo ve vedení jedné z osmi prestižních univerzit ve Státech (tzv. Ivy League). Musel jsem jen dál shromažďovat data, publikovat studie a získávat jedno povýšení za druhým.

Akademický svět se pro mou povahu tak dokonale hodil, že jsem tam mohl klidně promrhat celý svůj život. Pod pozlátkem vnějšího úspěchu jsem však byl neupřímný cizinec v podivné zemi přeplněných tříd

a vražedných schůzí výborů. Pro akademický život jsem měl jen málo zanícení – intelektuální zájem a tížádost, to ano, ale ne skutečnou oddanost nebo entuziasmus. Nikdy jsem ale nepomyslel na odchod – co jiného bych také dělal?

Nemohl jsem nicméně popřít, že mými nejhlubšími motivacemi byly společenské a finanční zajištění, profesionální postavení a snaha o získání větší moci. Aniž bych si toho byl tehdy vědom, uvěznil mě můj univerzitní život v nevyzrálé identitě. Rašící strom mé kariéry nezapustil své kořeny do hlubších tužeb duše.

Namísto skutečné iniciace v době dospívání nebo mezi dvacátým a třicátým rokem jsem jednoduše přesunul své závislosti z mých lidských rodičů na „rodiče“ institucionální, akademické. Pro jiné lidi v naší společnosti je novým rodičem nějaká velká korporace nebo církve, pozice ve veřejné správě, pracovní společenství nebo partnerství, vlastní firma nebo armáda. A pak jsou tu ještě tací, pro něž jsou zhoubnými přístavy gangy, spoluzávislé vztahy nebo různé vlastní závislosti.

Po svém dvacátém roce jsem volání k dobrodružství zaslechl několikrát, ale nevěděl jsem, co nebo kdo mě to volá. Onoho zimního dne v Adirondacku to se mnou nakonec zatřáslo způsobem, který jsem nemohl ignorovat. Když jsem na sněžnicích stoupal na Cascade Mountain (Kaskádové pohoří) a šplhal ke kupoli ze zlata a modři, cítil jsem se emocionálně rozpolcený: na jednu stranu jsem se radoval ze svobody a divokosti hor – nezrocené přírody, kde jsem se cítil zcela doma, na druhou stranu jsem za sebou vlekl svůj profesionální život jako kotvu. Uvažoval jsem, proč mi má kariéra nepřináší větší naplnění, a doufal, že potřebuji jen trochu víc času, abych se usadil.

Když jsem se ale dostal na vrchol, mé chápání života se změnilo a můj adolescentní polospánek skončil. Ztraceného v moři bělostných štítů mne hluboce zasáhl nevysvětlitelný smutek nad ztrátou, jež zároveň byla

a nebyla moje, a nadějně očekávání čehosi většího, než v co jsem dokázal doufat. Smutek a naděje mi proudily žilami a hromadily se mi v břiše. Stál jsem úplně potichu a neodvažoval se téměř ani dýchat. Napůl smyslů zbavený jsem prohledával každou fasetu širé zasněžené krajiny pod sebou, jako by se pro mě něco drahocenného a esenciálního skrývalo tam v zapadlém údolí nebo ve stínu zátočiny řeky.

Pak do mého vědomí explodovala pravda. Slyšel jsem sám sebe zaplat po dechu. Nebylo pochyb: mé výhledy jisté univerzitní definitivy byly spirituální slepou uličkou a já ji zkrátka musel opustit bez ohledu na slibnou kariéru, bez ohledu na nevyhnutelný nesouhlas mé rodiny a kolegů, bez ohledu na to, že jsem nevěděl, kam půjdu, jak přežiju nebo kým budu. Musel jsem opustit své studenty a všechny ty krabice pečlivě shromážděných a neanalyzovaných dat.

Campbell taková zeměměření popisoval jako okamžiky, kdy jsme povolávání osudem, kdy se naše „spirituální těžiště“ přesouvá „z mezi společnosti do zóny neznáma“.⁴

Odpověď na volání na vrcholu New York Peak byla ústředním mezníkem v mém životě. Má sestupná pouť začala v mystickém i doslovném významu v okamžiku, kdy jsem odpoutal zrak od slibného jiskření daleko dole a obrátil se, abych udělal první krok z té sněhem zahalené hory.



V západním světě jsou mnozí voláni, málokdo však na volání odpovídá. Vstup do života duše je za velmi vysokou cenu.

Možná si vzpomínáte na dobu, kdy jste zaslechli volání k dobrodružství *vy*. Často přichází v době kolem ukončení formálního vzdělání. Ke konci střední nebo vysoké školy jste možná cítili neodolatelné přání se na

všechno vykašlat, všechno opustit a jít do světa. Se znepokojením jste uvažovali, jestli by to znamenalo rozloučit se se všemi, které milujete, a vším, na čem jste tak tvrdě pracovali.

Ale přesně tak to funguje: do oduševnělé dospělosti nevstoupíme pouze tím, že dosáhneme určitého věku, přivedeme na svět a vychováme děti nebo přijmeme určité „dospělácké“ zodpovědnosti. Musíme podstoupit iniciační proces, jenž od nás vyžaduje pustit se všeho známého a bezpečného. Prostřednictvím tvrdých zkoušek a vytržení poznáváme, pro co jsme se narodili, jaký dar máme přinést světu, jaká je ta naše vize, kterou máme ztělesňovat.

Vstup do života duše – života vášně, okouzlení a služby – je za velmi vysokou cenu, psychickou formu smrti. Nezříkáme se snadno svého práva dožadovat se vysokého životního standardu prodlužované adolescence, kterou jungovský analytik James Hollis nazývá naší „první dospělostí“.⁵ Přírodní národy si toto uvědomují a svým mladým poskytují rozsáhlou přípravu pro setkání s duší, po níž následuje náročný iniciační obřad. Tyto obřady, které se dnes začínají znovu objevovat i v naší společnosti, usnadňují radikální posun ve vědomí nezbytný k přesunu zaměření pozornosti z našich běžných egocentrických zájmů k zájmům duše, od první ke druhé dospělosti.

V současné západní společnosti nemá cesta do dolního světa pochopení ani podporu u velké většiny rodičů, učitelů, odborníků na zdraví nebo kulturních vůdců, o velkém byznysu, vědě a politicích ani nemluvě. Pravá oduševnělá dospělost je však přístupná každému. Je třeba, abychom vzkřísili cesty iniciace duše – nikoli přijímáním tradic nebo rituálů jiných kultur, ale spíš prostřednictvím vytvoření našich vlastních současných a rozmanitých modelů, které lépe vyhovují našim postindustriálním osobnostem.

Není příliš pozdě.

Jedním z nejsmutnějších, a přesto příznivých objevů posledních let je, že mnoho hlubokých setkání s duší se odehrává poprvé a naposled v okamžiku, kdy se člověk nachází na smrtelném loži. Skutečnost blízké smrti je očividně krizí ego té nejvyšší intenzity, která umožňuje duši prorazit si cestu do vědomí. Každý zaměstnanec hospicu vám může vyprávět nepřeberné množství historek, jež jsou důkazem této skutečnosti. Hranice je překročena a známé se vytrácí, aby bylo nahrazeno něčím, co osobnost nikdy předtím nezažila. V takových chvílích ego poznává, co duše vždy věděla.

I když je velkým požehnáním zažít takový průlom kdykoli v životě, je velká škoda, že u tolika lidí k němu dochází až na samém jeho konci, pokud vůbec. Představte si ty roky a hlubiny naplnění, jimiž by bývalo bylo možné se těšit, kdyby tomu bylo jinak, a ten kreativní, pozitivní přínos, jež mohlo takové množství lidí mít!

Rilke nám připomíná, že nikdy není pozdě vydat se na mystický sestup do duše:

Ještě nejsi mrtev.

Není pozdě otevřít své hlubiny,

tím, že se do nich pohroužíš

a napiješ se života,

jenž tam poklidně přebývá.⁶

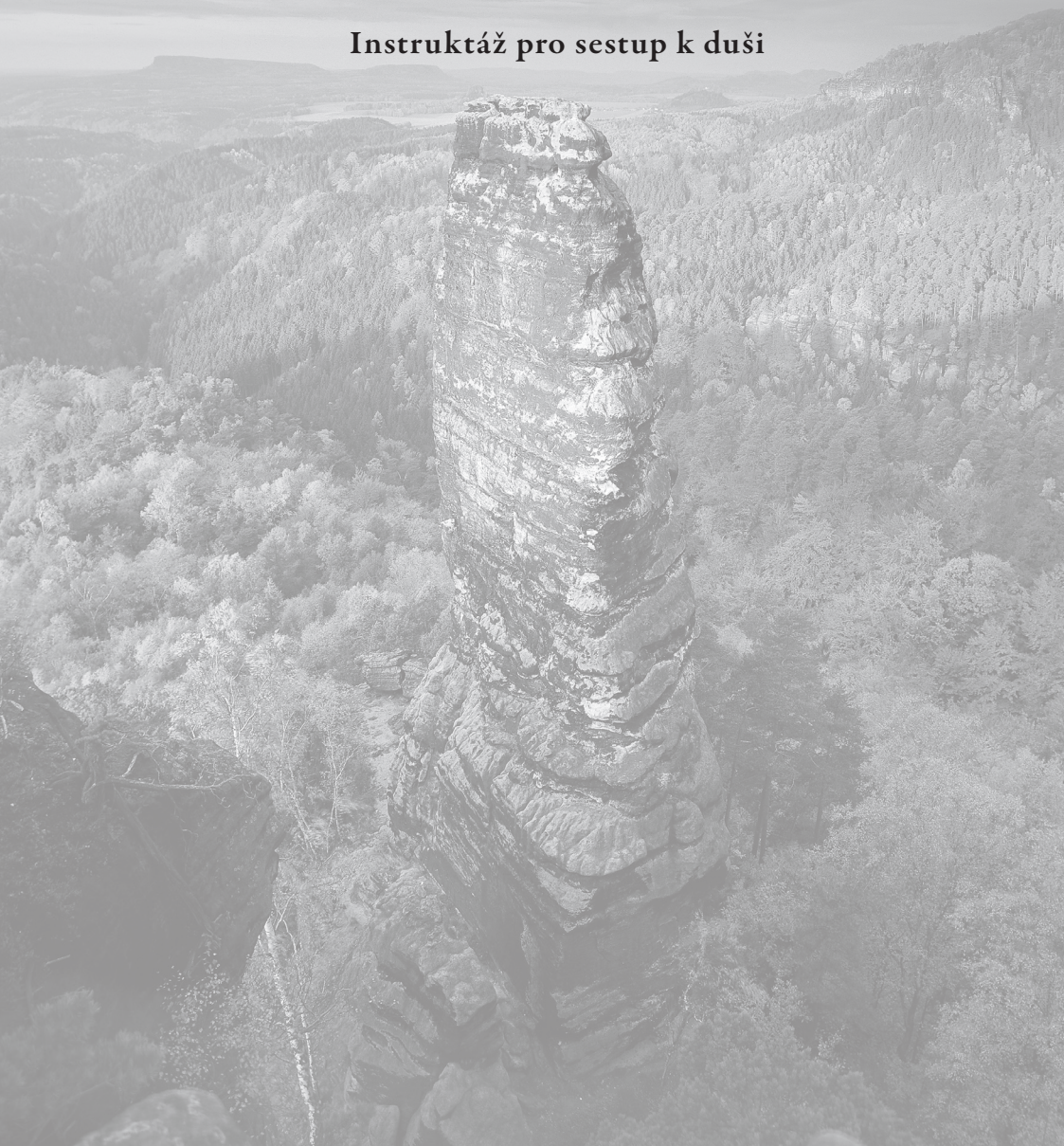
Měl jsem tu čest provázet tisíce lidí – ve věku od šestnácti do osmdesáti let – při jejich vstupu na práh životních změn: zakončení, počátků, křížovatek, zvrátů, krizí a období prázdnoty nebo uzdravování. Překročením těchto prahů se noří do hlubiny a tajemna. I vy můžete tento přechod absolvovat. Na těchto stránkách najdete příběhy lidí, jako jste

vy, kteří se setkali se svou duší v divočině vlastního života. Není pro vás pozdě bez ohledu na to, jak unavení nebo skeptičtí možná jste. A je to tak přirozené jako se narodit nebo zemřít, tak přirozené, jako když had svléká svou kůži, stromy ztrácejí na podzim listí, z mraku se spouští déšť... nebo housenka splétá svůj kokon.

2. kapitola

PŘÍPRAVA

Instruktaž pro sestup k duši



*Nezajímá mne, zda je jeden Bůh,
nebo mnoho bohů.
Chci vědět, zda cítíš přináležení,
nebo opuštěnost.
Zda znáš beznaděj, nebo ji cítíš v ostatních.
Chci vědět,
jsi-li připraven žít ve světě
s jeho nelítostnou potřebou změnit tě.
Zda dokážeš odhodlaně opětovat jeho pohled
a říct – Takový jsem.
Chci vědět, zda víš,
jak se vmísit do toho prudkého žáru žití
padaje ke středu svých tužeb.
Chci vědět, jsi-li ochotný
žít, den za dnem, s důsledky lásky
a hořkou, nevídanou vášní své jisté porážky.*

*Slyšel jsem, že v takovém bouřlivém objetí i bohové hovoří
o Bohu.*

David Whyte

Stejně jako mnoho mých vrstevníků i já jsem získal dětskou průpravu v západním náboženství, nedostalo se mi však žádného skutečného spirituálního vedení; v mém mládí nic neřešilo mou touhu po smyslu nebo posvátných tajemstvích, ani mi nepomáhalo pochopit podstatu lidského vědomí. Roky na vysoké škole byly obdobím mých spirituálních začátků cestami východních nauk – zenu, kundaliní jógy, taoismu, súfismu a tibetského buddhismu. Ale něco zásadního jako by scházelo i tam. I když tyto disciplíny otevíraly mé vědomí míru a štěstí věčného bytí – možná boží lásce – zdály se být suché a strohé, příliš vzdálené od plnohodnotného lidského prožívání. Kromě klidu mysli jsem hledal něco divočejšího, zemitého a smyslového, něco spirituálně naplňujícího štavnatějším a osobnějším způsobem. Stejně jako básník jsem chtěl objevit nejen Boha, ale to, co je smysluplné a esenciální specificky pro mě – pro co bych byl ochoten zemřít, a svůj způsob, „jak se vmísit do toho prudkého žaru žití“.

Rostlo ve mně přesvědčení, že všechny duchovní cesty, jež jsem studoval, přehlížejí jednu zásadní zvláštnost. Po letech uvažování a zkoumání jsem začal mít podezření, že ve spiritualitě existují ve skutečnosti *dvě* sféry, ne jedna. Ale žádný učitel, u něhož jsem studoval, ani žádná kniha, kterou jsem přečetl, o dvou sférách nehovořili. Postupně jsem o svých úvahách začal diskutovat s přáteli. To pomohlo. Nakonec jsem našel pár knih a článků, které se zmiňovaly o dvou sférách a potvrzovaly jistou fundamentální zvláštnost v moderní společnosti prakticky nezmiňovanou.

Většina náboženství opomíjí nebo zastírá tu polovinu spirituální pouti, jež se odehrává v dolním světě. Ti z nás, kteří to začínají chápat, jsou v podobné pozici jako ženy vychované v západních náboženstvích, jež mají již dlouho podezření, že polovina příběhu – ženský aspekt božství – byl jaksi opomenut. Tato podobnost však není náhodná. Jak uvidíme, je divoká, zemitá, senzuační polovina spirituální pouti částí, kterou neiniciovaná mužská mysl zažívá jako ženskou, a tudíž nepodstatnou a možná nežádoucí, nebo dokonce škodlivou.

Rozdíly mezi těmito dvěma říšemi spirituality – a jak se *obě* liší od psychoterapie – jsou klíče k pochopení toho, co nazývám soulcraftem.



Spiritualita je tou oblastí prožitků, která leží za všedním světem našich vnějších životů a otevírá naše vnímání základním a nejpodstatnějším skutečnostem bytí. Existují dvě sféry spirituality. Jsou odlišné, ale vzájemně se doplňují. Společně tvoří celek. Žádná není sama o sobě kompletní.

Jedna sféra se obrací vzhůru směrem ke světlu, pomáhá nám překročit, transcendovat své (svého ega) trvání na tom, že svět je přesně takový a žádný jiný, pomáhá nám uvolnit se ze zmatku strategické mysli, abychom mohli dosáhnout vnitřního klidu, míru a celistvosti své pravé podstaty, a asistuje nám při kultivaci nádherné zkušenosti plně vědomé bdělé přítomnosti tady a teď a v jednotě s veškerým bytím.

Soulcraft je zkoumání té *druhé* sféry spirituality, jež nevede nahoru k Bohu, ale dolů, k temnému středu našeho individuálního já a do plodných mysterií přírody. Tato sestupná pouť nás připravuje na život ve světě s jeho nelítostnou potřebou změnit nás, jak říká David Whyte, a ukazuje nám, kde a jak se tomu postavit, pevně a jedinečně. Na této polovině

spirituální pouti nestoupáme k nebesům, ale padáme k centru své touhy. Ač stejně posvátná, a možná dokonce starší než poutí vzestupu, může být tato druhá spirituální sféra lidem západních kultur neznámá.

DUCH A DUŠE: TRANSPERSONÁLNÍ VZESTUP A SESTUP

Život nás vyzývá k růstu v mnoha směrech – fyzicky, emocionálně, mezilidsky a spirituálně. Spirituálně můžeme růst dvěma směry: na jedné straně směrem k duchu a na straně druhé směrem k duši.

Jedná se o významově zatížené výrazy – *duch* a *duše*, slova používaná tolika způsoby v rámci tolika tradic, že je obtížné určit, co my sami jimi myslíme. Nenašel jsem však lepší alternativy. Nejlepším řešením je přesně vám vysvětlit, v jakém významu tato slova používám já. Možná se bude lišit od ostatních, ale neulpívejte na slovech; mějte na paměti, že nejdůležitější jsou dále vysvětlené významy, nikoli slova samotná.

Výrazem *duše* označuji živoucí, tajemné a divoké jádro našich individuálních já, esenci unikátní pro každého člověka, vlastnosti a kvality, jež se nacházejí ve vrstvách *já* mnohem hlubších než naše osobnost. *Duchem* mám na mysli jediné, velké a věčné mysterium prostupující a oživující vše ve vesmíru a to vše ještě přesahující. Každá duše ve své podstatě existuje jako zmocněnec ducha.

Koncept duše zahrnuje esenci naší *specifické, konkrétní* individuality. Tato individualita zrcadlí naše jedinečné a nehlubší osobní charakteristiky, stěžejní a trvalé kvality, jež definují naši osobitost, „pravé já“. Duše je to nejdivočejší a nejpřirozenější v nás.

Poezie Davida Whyta nabízí několik evokativních obrazů pro duši: „ten malý, zářivý a nepopsatelný klínek svobody ve tvém vlastním srdci“,

„jediná řádka už napsaná v tobě“, „jediný život, jež můžeš nazvat svým vlastním“, „tvar čekající v semínku, jímž jsi, aby vyrostl a rozprostřel své větve proti budoucímu nebi“ a „tvá vlastní pravda ve středu obrazu, s nímž ses narodil“.¹

V protikladu k duši koncept ducha poukazuje na to, co mají všichni lidé, všechny věci a bytosti společné, naše sdílené členství v jediném kosmu, každý z nás jednou fasetou Jediného všezahrnujícího Jsoucná. Duch zároveň přesahuje vše a je *ve* všem, neoddělitelně spočívající. O duchu je možné jinými slovy uvažovat jako o čemsi majestátním „venku“, něčem vzdáleném běžnému životu; duch je ale současně to, co prostupuje úplně všechny a všechno – zemi, vzduch, zvířata, všechny lidi, naše lidská díla, naše vlastní těla a naše já.

Duše obsahuje to, co je v nás nejjedinečnější, a volá nás k tomu. Duch zahrnuje to, co je nejuniverzálnější a v nejširším významu sdílené, a přitahuje nás k tomu.²

Naše lidské duše jsou ztělesňované (tedy stávají se viditelnými ve světě) prostřednictvím našich *stěžejních sil*, našich nejhlubších a nejtrvalejších sil, těch, které tvoří ústřední prvek našeho charakteru a jsou nezbytné k projevení naší jedinečnosti na úrovni duše. Naše stěžejní síly můžeme rozdělit na ústřední hodnoty, schopnosti a vědomosti.³ Naše *stěžejní hodnoty* jsou ideály, pro něž bychom byli ochotni zemřít a pro které ve skutečnosti žijeme. Naše *stěžejní schopnosti* jsou vrozené talenty nebo nadání nezbytná k vykonávání naší práce vycházející z duše; tyto schopnosti jsou rozvíjeny bez úsilí, nebo je možné je zdokonalovat až na výjimečnou úroveň. Naše *stěžejní vědomosti* se skládají z oněch záležitostí v úrovni duše, které víme, aniž bychom věděli, jak je víme, a získáváme je bez nějakého velkého úsilí; jedná se o fakta nezbytná k vykonávání naší duševní práce. Mé stěžejní síly mi například umožňují splétat transformační kokony. Tyto síly

zahrnují hodnotu – mé plné přesvědčení – že v současnosti lidstvo nejvíc potřebuje moderní cestu iniciace do odůševnělé dospělosti; mou schopností je například splétat kokony, neboli vzájemně protkávat zen s veselostí; a vědomosti mám o tom, jak účinné prostředí pro transformaci vypadá, jak zní a jaké přináší pocity. Jsem učedníkem těchto sil.

Jen málo lidí začne vědomě rozpoznávat své stěžejní síly dřív než někdy po období dospívání. V západním světě se většina lidí tímto způsobem nepozná *nikdy*. Objevování duše vyžaduje spoustu práce.

Duše je posvátnou říší našich nejvřelejších záměrů, našich jedinečných cílů a nejzazšího významu našich individuálních životů.⁴ Duše drží klíče k našim lekcím – a k darům, jež jsou jen a jen naše a máme je přinést ostatním.

Duše je jako žalud. Tak jako žalud dává instrukce dubu, jak má růst a čím se stát, i lidská duše – určitý typ spirituálního programu – nese obraz neboli vizi, která ukazuje *nám*, jak růst, jaký dar přinášet ostatním, podstatu našeho pravého života. Na rozdíl od dubů jsme však my lidé jedinou částí stvoření, jež je schopná rozkvět vlastní duše ignorovat nebo odmítat.

Duch i duše jsou posvátné; naplňují život smyslem, krásou a mystériem. Duše i duch jsou spirituální neboli transpersonální, existují mimo osobní sféru, mimo běžnou mysl nebo osobnost. Obojí je možné nazývat „posvátný Jiný“.

Duše je ten posvátný Jiný, jehož záměrům byl každý člověk unikátně určen sloužit.

I když se duše nachází v samém našem jádru, jeví se vědomému já jako tajuplně jiná. Duch je největší, hlavní Jiný, jenž zahrnuje vše existující. Příroda, stejně jako samotný vesmír, je s duchem buď synonymní, nebo je imanentním duchem. Všechny tři části – duše, duch a příroda – mají společnou svou divokou Jinakost, skutečnost, že jsou neoddiskutovatelně

mimo to, co můžeme vytvořit nebo kontrolovat nebo prohlásit za vlastnictví. Přináležíme k tomuto Jinému a sloužíme mu. Jsme zde, abychom sloužili duši. Duch vytváří *nás*. Nevlastníme zemi; země vlastní nás.

Vaše duše je transpersonální, nadosobní a jiná, protože je hlubší a rozsáhlejší než vaše vědomá mysl. Vaše duše obsahuje mnoho kvalit, jichž si ještě nejste vědomi a možná si jich nikdy ani vědomi nebudete, včetně kvalit, které možná kategoricky popíráte. Vaše duše si například může přát, abyste zpívali písně svého srdce nebo abyste druhým asistovali při důležitých životních změnách, ale vy o tom možná nemáte ani tušení. Anebo když tušení máte, možná toto přání odmítáte ze strachu, pocitu nezaslouženosti nebo z řady jiných „dobrých“ důvodů. Začnete-li hlouběji pátrat v mysteriích své duše, objevíte své stěžejní síly a naučíte se je začleňovat do svých každodenních rozhodnutí a činů.

Duch je samozřejmě transpersonální, nadosobní také. Je nezávislý na *jakýchkoli* přesvědčeních nebo vědomostech, které máte o sobě, nehlédě na to, jak jsou povrchní nebo hluboké, absurdní nebo úžasné. Duch se až tak nestará o podrobnosti vašeho životního směřování. Duch vás jednoduše zve k návratu k duchu (a univerzální esenci sebe sama) tím, že se vzdáte přítomnému okamžiku. Do sladění se svým duchem se můžete dostat také tak, že zareagujete na výzvu své duše. Duše je konec konců zmocněncem ducha. A *zdravé* ego neboli osobnost je zmocněncem duše a v prodloužení také ducha.

I když jsou oba transpersonální, duch vás od vědomé mysli neboli osobnosti zavádí jedním směrem a duše směrem druhým. Pohyb směrem k duchu je vzestupnou poutí, cestou transcendence, zatímco pohyb k vaší duši je poutí sestupnou, neboli tím, co Thomas Berry nazývá „*inscendence*“ („překročení směrem dovnitř“, *pozn. překl.*), cestou, jež prohlubuje.⁵

Transcendence je obvykle spojována s *vycházejícím* sluncem (a tedy východem coby světovou stranou), vstoupením do bezhraničné prázdnoty

prostoru, poutí do horního světa, sjednocením se světlem – komunikací s anděly nebo realizovanými učiteli, mistry.⁶

Cesta duše je často spojována se *zapadajícím* sluncem (a tedy západní světovou stranou), sestupem k našim zemským kořenům, k divočině země a duše, poutí do dolního světa, cestou do temnoty nebo stínu, jako se tomu jeví u slunce, když klesá pod západní horizont.

Lidé, kteří žijí životem nadměrně zaměřeným na horní svět, mají transcendentní pohled na všechno. Mívají tendenci vidět světlo, lásku, jednotu a mír všude. Často je přitahuje Course in Miracles (Kurz zážraků, viz www.courseinmiracles.com, *pozn. překl.*) nebo usilují o „osvícení“ prostřednictvím neuzemněného přístupu k buddhismu. Vyhýbají se přitahování dolů k detailům života nebo se odmítají aktivně zabývat společenským, politickým nebo environmentálním zhoršováním světa. Chtějí existovat nad tím vším a mnohé přístupy ke spiritualitě je v jejich postojích podporují. Nakonec ale stejně cítí, jak je dolů táhnou temné události světa, v jejich rodinách nebo v jejich vlastní psychice. Vzdorují a podvolují se často až po litém boji.

Lidé, kteří jsou nepřiměřeně orientovaní na dolní svět, vnímají existenci temně. Mívají tendenci všude hledat skryté významy, tajemno a zkázu. Tíhnou k okultnímu a paradoxnímu. Dávají přednost noci nebo stínům a může se stát, že propadnou mystice a ezoterice. Touží proniknout všemu do jádra a porozumět tomu prostřednictvím prodlévání dole. Časem ale pociťují, jak je světlo táhne vzhůru.

Holistický (celostní) přístup ke spiritualitě spojuje vzestup a sestup, zajišťuje vyrovnanost zkušeností s horním i dolním světem, nad i podsvětím.⁷

Kvůli jejímu směřování dolů neboli do temnoty mnozí lidé sestupnou pouť chápou nesprávně, případně z ní mají strach. Západní náboženské tradice spojují směr dolů s *odvrácením* se od posvátného a příklonem ke

zlu a hříchu, k „peklu“. Učili nás, že vstoupit do dolního světa, do podsvětí, je hříšné, sebevražedné, nebo jednosměrná cesta určená těm, kdo jsou obzvláště špatní.

Stejně tak příroda byla interpretována jako zlo. Pan, rohatý řecký bůh lesů, byl transformován v Ďábla křesťanské mytologie. Většina západních kultur se obávala divoké přírody a uvažovala o ní jako o neovladatelné, o říši, jejíž zákony kolidují se zákony společnosti.

Byli jsme zkrátka vedeni k tomu, abychom věřili, že příroda a duše nejsou jen divoké, nespoutané, ale ze své podstaty nebezpečné, zakázané, poskvrněné, zkrátka špatné. Tento popis pravděpodobně není náhodný. Možná se naši náboženští a političtí praotcové obávali vlivu přírody a duše, směřovali nás od toho, co je divoké, a pokoušeli se kontrolovat nebo ničit nespoutanost, kdekoli by se mohla vyskytovat. Strach z přírody a duše je strachem z naší vlastní podstaty, přirozenosti.

Neiniciovaná mužská mysl (u mužů i žen) vnímá horní svět jako mužský (a odtud pochází převaha mužských bohů a mužů – proroků, kněží, imámů, *rošiů* a jogínů) a dolní svět jako ženský (proto jsou čarodějnice běžnější než čarodějové). Iniciovaný dospělý prožívá každý ze světů stejnou měrou jako mužský i ženský, nebo ani jedno ani druhé.



Vzestupná a sestupná pouť se vzájemně podporují. Byť odlišné – dokonce protikladné – tvoří dvě poloviny jediné cesty k naplnění a celistvosti. Jen jedna z nich je sice lepší než žádná, ale obě společně představují ucelenější spiritualitu.

I když jsou v jednom smyslu opačné, nestojí duše a duch v žádném případě *proti sobě*. Jsou – řečeno slovy hlubinného psychologa Jamese Hilmana – „dvěma polaritami jedné a téže síly“. ⁸ Tuto jedinou sílu můžeme

nazvat nadosobní, transpersonální, posvátnou nebo Velkým tajemstvím. Duch je mysteriem, záhadou Jediného, Světla, věčného života. Duše je mysteriem jedinečného a nekonečně rozmanitého, dolního světa a hlubiny, temnoty a smrti.

Duše nám ukazuje, jak jsme coby jedinci odlišní od kohokoli jiného (způsobem potvrzujícím sounáležitost). Duch nám ukazuje, jak se od *čehokoli* jiného *nelišíme*, jak tvoříme jednotu se vším existujícím.

Ve vztahu k duchu mají všichni stejné lekce, jimiž musí projít, například soucit a milující laskavost vůči všem bytostem, jak učí buddhismus. Náš vztah k duchu umožňuje prožívání a vyjadřování takových univerzálních a transpersonálních, nadosobních kvalit, jako je nepodmíněná láska, věčná moudrost a léčivá síla.

Ve vztahu k duši máme každý lekce a kvality tak unikátní, jako jsou naše otisky prstů.

Hillman vyjadřuje tyto rozdíly mezi duší a duchem nádherně a typicky neuctivými výrazy:

Duše má ráda intimitu; duch je povznášející. Duše je neurvalá; duch je uhlazený. Duši roste srst; duch je holý. Duch vidí i ve tmě; duše si cestu ohmatává krok za krokem, nebo potřebuje psa. Duch stílí šípy; duši se zabodávají do hrudi. William James a D. H. Lawrence to řekli nejlépe. Duch má rád celky; duše má ráda jednotlivosti. Ale vzájemně se potřebují jako sadisti potřebují masochisty a naopak.⁹

Kde je duše spojována se všemi myslitelnými mysterii, je duch spojován s jedinou věčnou nebeskou blažeností. Duše otevírá dveře k neznámemu nebo dosud nepoznanému, zatímco duch je sférou nad vědomostmi jakéhokoli druhu, bezpředmětné vědomí.¹⁰ S duší se setkáváme v podvědomí (tedy ve stavu vědomí, který se nachází *pod* běžným vědomím),

zatímco ducha vnímáme ve stavech *nadvědomí*. Obojí je spojováno se stavy vytržení (tedy mimo běžný stav vědomí), ale setkání s duší je charakterizováno sny a vizemi vlastního osudu, zatímco realizace ducha navozuje čiré, bezobsažné vědomí.

Když nějaká osoba zažije transcenci ega neboli osvícení, často říkáme, že splynula se Světlem nebo s Bohem, s univerzálním Já, vědomím Krista, Prázdnotou nebo Bytím – s nejvyšším posvátným Jiným. To je ten Jiný, jenž ve svém snění utváří svět do jeho projevu, ten Jiný, jehož je naše všední mysl nepatrnou částičkou, Jiný, jenž existuje současně v nás i my v něm.

Na druhou stranu, setká-li se nějaká osoba se svou individuální duší, řekli bychom spíš, že objevila svá jedinečná nadání, svůj osud, účel nebo smysl svého života. Prostřednictvím setkání s duší se dozvídá, proč duch a příroda daly život onomu výjimečnému jedinci, jímž je, a o svém specifickém způsobu přináležení ke světu.

KOLEKTIVNÍ LIDSKÁ DUŠE A LIDSKÉ ARCHETYPY

Nejen my lidé máme duši. Vše – skála, vítr, píseň, okamžik, budova nebo nějaký svazek, stejně jako země samotná – má duši, esenciální a jedinečnou kvalitu. I vesmír má duši a my tuto duši můžeme nazývat „duchem“. Takže i lidstvo jako celek, jako živočišný druh, má svou duši. Jisté nejdůležitější vlastnosti jsou pro lidstvo příznačné ve všech dobách a na všech místech – určitá stálá témata a vzorce nazývané lidské archetypy.

Každý lidský archetyp je založen na identifikovatelném vzorci, který je možné nalézt v každé společnosti a jako potenciál v každé lidské bytosti: Hrdina, Moudrá a laskavá královna, Odvážný válečník, Ctnostná panna,

Svůdnice, Pečující matka, Svaté (Božské) dítě, Mladý spasitel, Rebel, Tyran, Šprýmař, Svatý blázen, Neviňátko, Mudrc, Stařena, Mág. Každý jednotlivý člověk bude rezonovat s určitými vzorci víc než s jinými nebo na určitém stupni s jedním archetypem víc než s jiným, ale v každém lidském společenství bude každý archetyp v někom ztělesňován. Lidské archetypy představují vzorce a možnosti lidského bytí. Bez toho, že by každý z nich byl nějakým způsobem ztělesněný, je lidské společenství a jeho duše nekompletní.

Když lidé hovoří nebo píšou o „lidské duši“, někdy tím míní duši konkrétního člověka a jindy zase kolektivní lidskou duši. Jedná se o významný rozdíl. První označuje, co je jedinečné u konkrétního člověka; druhá je to, co je univerzální v rámci oné jedinečné říše, kterou označujeme jako lidstvo. Ty dvě jsou ovšem spojené: duše jednotlivce je mozaikou témat z univerzálních archetypů. Jeden člověk může ztělesňovat Hrdinu a Mniha, zatímco jiný více rezonuje s Moudrým starcem, Bláznem a Šprýmařem. Každý jedinec je unikátním souborem archetypů vyjadřujícím celek tak osobitý jako sněhová vločka.

TŘI SFÉRY LIDSKÉHO VÝVOJE: KULTIVACE EGA, ZTĚLESNĚNÍ DUŠE A REALIZACE DUCHA

Většina kultur, tradic a filozofických směrů klade důraz na jeden nebo druhý pól spirituálního vývoje, jen málo z nich zahrnuje rovnou měrou oba. Šamanské tradice domorodých národů s ústní tradicí zdůrazňují objevení vaší jedinečné duše a její začlenění do života, stejně jako hlubinní psychologové dvacátého století Carl Jung, Marie-Luise von Franzová, James Hillman, Marion Woodmanová, Robert Johnson, James Hollis

a další. V kontrastu s tím se velká světová náboženství jako hinduismus, buddhismus, judaismus, křesťanství a islám zaměřují na realizaci ducha nebo sjednocení se s ním, stejně jako teorie některých transpersonálních psychologů, např. Kena Wilbera, nebo učení moderních duchovních učitelů, jako je Eckhart Tolle.

Realizace ducha a začlenění duše do života, společně jako spirituální usilování, kontrastují se třetí sférou lidského vývoje, ozdravením a růstem běžné osobnosti – ega – a jeho vztahu k lidskému tělu a ostatním lidem.

V mnoha tradicích tyto tři sféry odpovídají třem různým světům. Horní svět (nad prostředním světem) je sídlem ducha, dolní svět nebo také podsvětí (pod prostředním světem) je sídlem duší a prostřední svět je domovem našich lidských osobností a těl. Prostřední svět představuje personální a interpersonální sféru (včetně sociální a politické) a horní a dolní svět představují dva póly transpersonální, nadosobní neboli spirituální.

K usnadnění rozvoje v těchto třech sférách se používají rozdílné sady cvičení, i když některá konkrétní cvičení podporují pokrok ve více než jedné z těchto tří oblastí.

Střední sféra růstu ega zahrnuje léčení emocionálních zranění, rozvoj osobních vazeb, kultivaci fyzické ladnosti a emocionálního projevu a rozkvet empatie, intimních vztahů a osobnostní autenticity. Zdravé ego je kromě myšlení zběhlé i v představivosti, cítění, intuici a smyslovém vnímání. Přiměřená kultivace ega je pro duševní pohodu nezbytná a není možné ji překlenout prostřednictvím ostatních dvou sfér. Meditační cvičení stejně jako sestupná pouť samy o sobě růst v této sféře neusnadňují.

Kultivace ega stojí mnoho času a úsilí a ve skutečnosti nikdy nekončí, bez ohledu na to, jak moc se můžeme současně rozvíjet transpersonálně. Vždy je něco dalšího k uzdravování, víc k vyjadřování, hlubší úrovně intimity. V současné společnosti, pokud vývoj ega stagnuje nebo se zastaví, vyhledáváme pomoc psychoterapeutů a odborníků příbuzných oborů,

jako jsou sociální péče, osobní koučování, terapie prostřednictvím umění a pohybových aktivit a technik práce s tělem.

Druhá sféra vývoje, dolní svět, začlenění duše do života, prohlubuje individualitu prostřednictvím objevení našeho specifického místa ve světě a ztělesnění naší jedinečné podoby služby. Začlenění duše do života usnadňují cvičení, která společně označují jako soulcraft a jež zahrnují cesty do dolního světa založené na práci se sny a hlubinnou imaginací, vlastní individuální obřady a tradiční rituály, toulky v přírodě a rozprávění s ptáky a stromy, s větry a zemí samotnou. Cvičení soulcraftu vyvolávají stavy změněného vědomí, jež odhalují aspekty našeho vlastního já skryté před běžnou pozorností. Mnohá z těchto cvičení se nacházejí ve starobyklých (a přetrvávajících) tradicích přírodních národů. Nyní si soulcraft nachází cestu zpátky do moderního západního života prostřednictvím současných mystických škol, prostřednictvím individuálních cvičení (jako je transový tanec a bubnování, práce s radou, vyprávění příběhů, symbolické umění, poezie zaměřená na duši a práce se stínem), a prostřednictvím práce hlubinných psychologů, jako je Carl Jung a James Hillman.

Třetí oblast vývoje, realizaci ducha (někdy označovanou jako realizace nejvyššího Já), podporuje pouť do horního světa. Na vzestupné cestě se *vzdáváme* připoutanosti k individualitě a učíme se transcendovat, překročit *obojí* – ztotožňování se s egem i ztotožňování se s duší – a nakonec prohlédnout iluzi odděleného já. Stoupáme k extatickému splynutí s Nekonečnem, Věčností, Absolutnem. Vyvíjet se v této oblasti je možné prostřednictvím meditačních a jógických disciplín, mnoha náboženských tradic (zejména jejich mystických odnoží) a transcendentálních cest a škol. Nejčastěji jsou stěžejními technikami meditace, modlitba nebo kontemplace, cvičení uklidňující mysl a kultivující mír, klid a soustředěnost v přítomnosti.



Sestup – a temnota, do níž vede – mají svou vlastní hodnotu; pouť k duši není neštěstí nebo nezbytné zlo. V západních kulturách do dolního světa vstupujeme zřídka, s výjimkou situací, kdy jsme uneseni jako Eurydika a Persefona, v důsledku velké ztráty nebo když se propadneme do deprese. Pak může být sestup skutečně trýznivý, vstupujeme-li do černoty a bojíme se, že jí už nikdy neunikneme. Bez průvodců nebo spojenců, bez příprav nebo náležitých vědomostí a s nevelkými vnitřními zdroji, jichž bychom mohli použít, si tuto pouť pravděpodobně nebudeme příliš užívat. Přesto však z této zkušenosti můžeme mít prospěch. Je lépe být unesen, než se tam vůbec nedostat. Únos je způsob, jímž nás duše přitahuje k sobě dolů, neprojdeme-li branami a přes okraj dobrovolně. Pokud sestup *je* naší volbou, je pravděpodobné, že nám nabídne radost a extázi, stejně jako strach a tvrdé zkoušky. Iniciace s sebou nese těžkosti; sestup však může být přesto radostný, i když začíná kalamitou.

Jungovská analytička Marion Woodmanová říká, že sestup nemusí být o smysl postrádajícím utrpení, snášeném jedině kvůli naději, že by jednoho dne mohlo skončit. Když sestupujeme a vzdorujeme tomu, trpíme, můžeme být vytrháváni zpět terapeutickými zásahy nebo psychiatrickými medikamenty a nedojde k navázání žádného trvalého kontaktu s duší. Nepřipravený člověk se chce z té pekelné díry dostat co nejdřív a vrátit se na světlo boží. Příležitost je tím promarněna.

Lidé se bojí sestupu, dostává-li se jim poučení, že mají očekávat buď nesmyslné utrpení, nebo utrpení s možností nějakého prospěchu, který možná ani nechtějí. Jestliže se na ni ale člověk vydá záměrně, s odvahou, pokorou a v dobrém rozpoložení, stane se sestupná pouť časem, který Woodmanová označuje jako „dušetvorný“.¹¹

Mnohé na vzestup orientované spirituální cesty vnímají sestup jako jednoduše zbytečný a vyhnutelný, případně jako potřebný, ale jen dočasný odvrát od vzestupu, nebo přinejlepším jako zkušenost, z níž se můžeme naučit něčemu, co nám pomůže vrátit se ke světlu. Slyšel jsem buddhistické učitele hlásat, že věnovat pozornost nějaké vizi – byť i o vlastním osudu – je rozptylováním od spirituální cesty. Světlo je vnímáno jako jediný cíl.

Vezměte naproti tomu v úvahu, že sestup přináší vlastní odměny – jak nezávislé na vzestupu, tak ve spojení *s ním*. Jak napsal Rilke:

Kdybychom se jen odevzdali moudrosti země
mohli bychom stoupat vzhůru zakořenění, jako stromy.¹²

Zakořenění (stromů, nás samotných) je stejně tak důležité a nezbytné jako stoupaní. Máme příležitost zanořit kořeny do duše a svými větvemi růst do nebe. Rád si představuji, že by Rilke našel následující a stejně potěšující příměr:

Kdybychom se jen odevzdali moudrosti země
mohli bychom zanořovat své kořeny stoupající vzhůru, jako stromy.

Náš spirituální růst má jít v obou směrech, k úrodné temnotě i k božskému světlu. Každý z nás má příležitost vybudovat most mezi zemí a nebem – dolním a horním světem – pomocí kmene svého života v prostředním světě. Rilke vnímal pravou hodnotu temnoty:

Ty, temnoto, z níž přicházím,
miluji tě víc než všechny ohně,
jež vymezují svou září svět,

a lidé uzavření ve svých kruzích světla

víc už tě nevidí...¹³



Třebaže odlišné, jsou cíle a postupy začleňování duše do života a realizace ducha plně v souladu a vzájemně se doplňují. Můžeme prohlubovat svou individualitu a její projev a zároveň transcendovat svou *identifikaci* s touto individualitou, přičemž tyto procesy se navzájem usnadňují.

Cvičení orientovaná na ducha, jako například meditace, pomáhají vzdát se připoutanosti k omezenému chápání sebe sama, vyhraněné identifikace ega. Uvolnění se z menšího, bezpečnějšího konceptu já nám pomáhá v pohybu dolů, k transpersonální duši, stejně jako nahoru k transpersonálnímu duchu. Dotknout se duše je jednodušší, když je naše mysl klidná.

Kromě toho, že prohlubujeme chápání své duše, objevujeme své jedinečné místo a hodnotu ve svých společenstvích, rozpoznáváme své vrozené dary, jež ze světa udělají lepší místo. Toto ujištění nám pomáhá vzdát se svých omezenějších rolí a identifikací ega, a tím nám usnadňuje počáteční vstup do říše ducha.

Sestup a vzestup jsou protikladné a vzájemně se doplňující póly spirituálního vývoje. Jejich sdíleným záměrem je stát se přítomnějšími v našich životech – přítomnějšími v duši a duchu, a tím přítomnějšími ve světě. Protože jsou vzestup a sestup dvojice protikladů, jeden bez druhého nemůže existovat. Svět i psychika usilují o rovnováhu. Nahoře a dole. Muž a žena. Světlo a tma. Duch a duše. Pravá a levá. Univerzalita a jedinečnost. Vzestup a sestup.

Neexistuje žádný konflikt mezi oduševnělým konáním a na ducha soustředěným bytím, mezi transcendencí a inscencí. Navzájem se mezi sebou obohacují. Stejně jako Rilke objevujeme, že můžeme mít obojí:

Víš, já chci hodně,
snad to chci vše –
temnotu každého nekonečného pádu,
třpytivý jas každé cesty vzhůru.¹⁴



Kultivace ega, ztělesnění duše a realizace ducha jsou pro růst celku podstatně stejnou měrou. I když je možné se všemi třemi složkami zabývat současně, existuje v jejich rozvoji přirozená posloupnost. Kultivace ega je základem, na němž spočívá začlenění duše do života, a to, domnívám se, nejefektivněji podněcuje realizaci ducha.

Některé cesty osobního rozvoje však jednu nebo dvě složky opomíjejí, nebo se snaží jednu nahrazovat za druhou. Americký buddhismus například v poslední době schvaluje kultivaci ega prostřednictvím psychoterapie, ale buddhisté zřídka rozebírají na duši orientovanou hlubinnou práci, anebo ji neodlišují od vývoje ega.

Mnoho let jsem praktikoval psychoterapii a objevil velký potenciál, když jsem pochopil, že skutečná práce s duší není terapie a naopak. Jejich cíle se zásadně liší. I když se do určité míry překrývají, co se metod týče (obě mohou například využívat práci se sny, hlubinnou imaginaci, umění nebo samotu a půst v přírodě), je základním cílem soulcraftu dolní svět, zatímco psychoterapie funguje výhradně ve světě prostředním.¹⁵

Na rozdíl od psychoterapie není úsilí soulcraftu zaměřeno ani na záchranu ani proti záchraně našich manželství nebo usnadnění rozchodů, na kultivaci našich sociálních dovedností nebo přátelství, zvyšování výkonu nebo radosti v naší současné kariéře, zlepšování ekonomického postavení, ukončení našich depresí, napomáhání v porozumění nebo vyjadřování našich pocitů, získání vhledu do našeho charakteru nebo

osobní historie, ani nás nemá učinit tím, co bychom normálně nazvali jako „šťastnější“. Tyto výsledky mohou ze soulcraftu vyplynout, nejsou však jeho cílem. Prvotním cílem sestupu je kultivace vztahu mezi egem a duší a to je záležitost dolního světa, záležitost, jež může náš běžný život zpočátku učinit obtížnějším nebo osamělejším nebo méně pohodlným, bezpečným, jistým či šťastným. Techniky soulcraftu připravují ego na opuštění jeho sociální stability a psychické vyrovnanosti a na převedení do funkce aktivního, dospělého zmocněnce duše v protikladu k jeho předchozí roli adolescentního zástupce sebe sama. Psychoterapie je určena ke zlepšování schopností a sociální přizpůsobivosti, soulcraft k iniciaci a kulturní změně.

Soulcraft může být antiterapeutický. Často zahrnuje – dokonce vyžaduje – rozpuštění běžných stavů ega, což může traumatizovat lidi s křehkým nebo slabě vyvinutým egem, a tím ještě víc oddálit, zpomalovat nebo dokonce zvrátit základní vývoj ega a sociální přizpůsobivosti. Dobrý základ vývoje ega – pomocí psychoterapie nebo jiným způsobem – je potřebný, má-li praktikování soulcraftu zrealizovat svůj nejvyšší potenciál kulturní evoluce a oduševnělé služby vůči společenství. Vyrovnané ego je nezbytným nosičem daru duše. Soulcraft aplikovaný v nesprávný čas může podkopat životaschopnost ega. Například práce se stínem, jež nám pomáhá uzdravit odmítané součásti sebe sama, nemusí být nejlepším nápadem pro lidi v raných stádiích léčení drogových závislostí, následků sexuálního zneužívání nebo jiných emocionálních traumat. Hledání vize nebo půst nelze doporučit lidem trpícím klinikou depresí. Používání halucinogenů v rámci soulcraftu, i kdyby bylo legální, by nebylo možné doporučit pro děti, většinu dospívajících nebo dospělé s chabými hranicemi ega.

Stejně tak může psychoterapie narušovat soulcraft. Aby se dostal blíž ke své duši, je možné, že bude člověk potřebovat opustit nějaký

vztah, práci, domov nebo určitou sociální roli. Někteří terapeuti mohou od takových změn zrazovat v obavách ze zříkání se „dospělých závazků“, ztráty příležitosti k prohlubování intimních vztahů nebo ekonomické sebedestrukce. Nebo klientka, připravená k duši odhalujícímu zkoumání svého nejhlubšího zranění, může dostat radu, že taková pouť není nezbytná. Některé praktiky soulcraftu – osamělé procházky v divočině, praktikování umění být ztracen nebo sólové pústy za účelem vyvolání vizí – mohou být považovány za neterapeutické, příliš nebezpečné, nebo dokonce sebevražedné. Nebo může terapeut zrazovat klienta od úsilí směřujícího ke kulturní změně pramenící z duše v domněnce, že se z klientovy strany jedná pouze o projekci osobních problémů na vnější svět. I když by terapeuti se svými radami proti praktikování soulcraftu mohli mít někdy pravdu, jindy, pokud je člověk připraven k sestupu, nebo je-li určitá oběť, psychické umírání nebo společensko-kulturní riziko nezbytné k setkání s duší nebo k jejímu začlenění do života, pak by taková rada mohla v cestě k duši překážet. Bez pochopení radikálních přání duše může psychoterapie stát v cestě psychickému a spirituálnímu zrání a propagovat normalitu bez fantazie, jež pouze nabádá lidi, aby byli lépe přizpůsobenými ozubenými kolečky v toxické industriální kultuře.

Malidoma Somé, šaman afrického národa Dagara, nám dává extrémní příklad, jak se mohou cíle terapie a soulcraftu rozcházet.¹⁶ Když chlapci národa Dagara podstupují své iniciační zkoušky, jsou si lidé v jejich vesnici vědomi, že pár z nich se nikdy nevrátí, že skutečně nepřežijí. Proč by lidé národa Dagara měli být ochotni přinášet takové nejkrajnější oběti? Pro zemřelé chlapce se nepochybně nejedná o terapeutickou zkušenost. I když Dagarové nemilují své děti o nic méně než my, chápou, že (jak zdůrazňují stařešinové mnoha kultur) bez vize – bez duše vtělené do kulturně kreativních životů jejich mužů a žen – by jejich národ zanikl. A pro

chlapce je malé riziko smrti lepší než smrt zaživa v neiniciovaném životě. Krom toho, porovnáme-li společnost Dagarů s naší vlastní, zjistíme, že u nás umírá ještě větší procento dospívajících – v důsledku sebevražd, drogových závislostí, dopravních nehod a válek mezi gangy – tedy v neúspěšných pokusech o vlastní neřízenou iniciaci.

Ve spirituálních disciplínách orientovaných na cestu vzhůru a v některých odvětvích psychoterapie často duše končí jako opuštěný levoboček. Výraz *duše* je někdy používán jen jako jiné označení pro *ego*. Například transpersonální teoretik Ken Wilber píše o rozdílu mezi „ne-smrtelem-věčným duchem a individuální-smrtelem duší (ve významu *ega*) člověka“. Jindy zase Wilber překvapivě používá slovo „duše“ jako synonymum pro ducha.¹⁷ Skutečná *tematika duše* ve Wilberových teoriích zcela schází.

Buddhistický učitel a spisovatel John Tarrant obohatil americký buddhismus zařazením *duše* do konverzace. Píše o důležitosti práce na emocionálním léčení a rozvíjení schopnosti pravé intimity – kultivaci *ega* – ale odkazuje na to jako na práci s „duší“ (pro odlišení od toho, co se odehrává během meditačního cvičení). Jack Kornfield, populární učitel meditace a psycholog, napsal několik výjimečných knih, které se kromě zásadních otázek středního světa („od soucitu, závislostí a psychického a emocionálního léčení až po řešení problémů týkajících se vztahů a sexuality“) zabývají horním světem („životem ducha: rozkvětem vnitřního míru, celistvosti, porozumění a dosažení štěstí, jež není závislé na vnějších podmínkách“), ale věnují malou nebo žádnou pozornost světu dolnímu.¹⁸